216
SEP 10

VIENYBĖ

LXVIII M., 36 N. • 412 BEDFORD AVE., BROOKLYN 11, N. Y. RUGSĖJO (SEPT.) 10 D., 1954 • KAINA 10c.

DABAR

"Tremties vėžio liga"
Jie nežino istorijos
Kada Attlee praregėjo
Drakonas galanda dantį

JUOZAS TYSLIAVA

Sėja pastebi, kad "Lietuvos krikščionių demokratų partijos... auklėtiniai — frontininkai... triukšmingai pasitraukdami iš VLIKo, žiauriai jį iškoneveikė."

Mat, tų frontininkų vadas pareiškęs, kad "Vlikas sergąs tremties vėžio liga ir jo dienos esančios jau suskaitytos."

Kalbant apie "tremties vėžio ligą"...

Anais Lietuvos — Lenkijos nepriklausomybės sutemų laikais buvo net dveji, Vilkui panašūs, tremtinių veiksniai Vakarų Europoje. Lietuvių Briuselyje, lenkų Paryžiuje.

Ilgainiui, ypač po Napoleono karų, tie veiksniai, besipešdami tarp savęs, išnyko.

Bet tai nereiškė, kad lietuvių ir lenkų tautose tada buvo išnykęs laisvės troškimas.

Tik prisiminkime 1831 ir 1863 metų sukilimus.

Tik prisiminkime tautinį lietuvių atgimimą...

**
*

Beje, mums pranešama, kad Vlikas atleidęs net šešis savo tarnautojus.

Kalbama, kad tie atleidimai įvykę ryšium su Vliko pirmininko prelato M. Krupavičiaus misija Washingtone.

Mat, jis, lankydamasis Valstybės Departamente, pertempęs diplomatinę stygą.

Grįžę namo, Vliko pirmininkai, Krupavičius ir Žalkauskas, buvę pakviesti į Miuncheną, kur įvykę tai, kas įvykę.

Rezultate, "lėšų taupymo sumetimais", reikėję atleisti tokius tarnautojus, kaip Galva, Liutkų, Gailių, Drungienę ir kitus.

Oficialiai, tokiais pat "sumetimais" buvo panaikinta ir šidiškio tarnyba.

Bet faktinai? — Klauskite frontininkus. Jie žino:

"Vlikas serga tremties vėžio liga..."

**
*

Tik nežinodami istorijos, mūsų raudonieji gali sakyti, kad dabartinis komunistų kontrolės įstatymas nesuderinamas su Jungtinių Valstybių konstitucijos dvasia.

Pavyzdžiui, Vilnis ragina "kovoti prieš isteriją, prieš laisvės slopinimą iki dar galima." Girdi, —

"Ši šalis uždėta ne bailių. Ir bailiai laisvės neapgins."

Faktas, betgi, yra faktu, kad tie, kurie šią šalį "uždėjo", kaip Washingtonas, Adams, Hamiltonas ir kiti, buvo pirmieji, išleidę vadinamą Alien Act.,

Dar prie gyvos Washingtono galvos, prezidento Adams laikais, Kongresas priėmė įstatymą, davusį teisę deportuoti vyriausybei ir santvarkai nepageidaujamus svetimšalius.

Taigi, kad Jungtines Valstybes įkūrė ne bailiai.

**
*

Po aštuonių dienų viešnagės komunistinėje Kinijoje, po iškilmių buvusiuose imperatorių rūmuose, Anglijos darbiečių delegacijos pirmininkui Attlee staiga atsidarė akys.

Tik dabar jis pamatė pažangą, reformas ir pagaliau tokią valdžią, kuri nežino korupcijos...

Ir jeigu Mao Tse Tungas dar įtikintų Malenkovą, kad šis, savo keliu, nuimtų apinasrius satelitams, tai, anot Attlee, būtų išganymas pasaulyje.

Žodžiu, komunistinė Kinija pasitaisė, kaip šuva po metų...

Berods, panašiai kalbėjo ir generolas Marshallas, savo laiku mėginęs sutaikyti Mao Tse Tungą su Čian Kai Šeku.

Nereikia nė aiškinti, kuo baigėsi tas mėginimas suderinti ugnį su vandeniu.

Netrukus visa Kinija, išskyrus Formozos salą, atsidūrė komunistų rankose.

**
*

O tuo tarpu Kinijos komunistų artilerija jau bombarduoja nacionalistų salas.

Galima drąsiai sakyti, kad šis Quemoy salų apšaudymas, kurio metu žuvo du Amerikos karininkai, yra pradžia veržimosi į Formozą.

Kai Mao Tse Tungo lakštingalos čiulba apie taiką, žinokite, kad tuo pačiu metu karo drakonas galanda dantį.

Ir aklas turėtų matyti, kad tie šaudymai Formozos sąsiauryje, kur, laimei, tebeplaukioja Amerikos karo laivai, yra taikomi Manilos konferencijai.

Kinijos komunistams, siekiantiems kontrolės Azijoje, labai svarbu, kad ta Amerikos, Anglijos, Prancūzijos, Australijos, Naujosios Zelandijos, Filipinų, Tailando ir Pakistano konferencija nueitų niekais.

EUROPOS KONFERENCIJA ATIDĖTA

Europos Gynybos Bendruomenės su tartį atmetus. – Prancūzija lyginama Penelopei. – Aden aueris keičia planus.

(Vienybės korespondento Europoje)

●

Nutarimas, kurį Prancūzijos parlamentas padarė 319 balsais (į tą skaičių įeina ir 100 Kremliaus liokajų balsas) prieš 264, atsisakant ratifikuoti Europos Gynybos Bendruomenės sutartį, yra ypatingo svarbumo. Jis sukelia pavojų Prancūzijos vidaus ir tarptautiniam gyvenimui.

Vidaus? EDC problema sukiršino pačius prancūzus, sudarė Europos atžvilgiu dvi koncepcijas ir šis parlamento nutarimas to nepašalins. Tai silpnina vyriausybės veiklą. Mendes-France jau teko "lopyti" kabinetą, keliems ministeriams pasitraukus.

Nesutarimas skaldo ir partijas. Iš socialistų partijos pašalinus Jules Moch, Daniel Mayer ir Max Lejeune, žada pasitraukti ir kita penkiasdešimt, balsavusių prieš šią sutartį.

Apie tarptautines pasekmes dar per anksti kalbėti, bet jos bus dar opesnės. Norėdamas sąjungininkus nuraminti, Mendes-France tuoj po balsavimo pasiskubino pareikšti, kad, nežiūrint sutarties atmetimo, Prancūzija lieka ištikima Atlanto paktui.

Mendes-France dabar ieško derybų su anglais ir amerikiečiais, bijodamas, kad sąjungininkai, palikę nuošaly Prancūziją, nepasirinktų tikresne sąjungininke Vokietijos, ir tuo būdu Prancūzija būtų pastūmėta į Sovietų Rusijos glėbį.

Anglijos vyriausybė ėmėsi tarpininko rolės: Churchillis pasiūlė dar šį mėnesį sušaukti aštuonių konferenciją iš Amerikos, Anglijos, Prancūzijos, Vokietijos, Italijos ir Benelux kraštų, kad būtų galima surasti EDC pakaitalą, paruošti Vokietijos priėmimą į Atlanto paktą. Tačiau, paskutinėmis žiniomis, ši konferencija negalėsianti įvykti šį mėnesį. Adenaueris reikalavo ją nukelti į spalio mėnesį.

Kas buvo tikroji priežastis atsisakymo ratifikuoti sutartį? Tai baimė vokiečių vyravimo. Prancūzai tvirtina, kad ši baimė dingtų, jei, be šešių, į Europos sąjungą įeitų dar Anglija ir Skandinavijos kraštai. Prancūzai ne kartą reiškė, kad anglų susilaikymas dėtis prie Europos gynybos buvo didžiausia kliūtimi.

Dar 1949 metais, kelioms savaitėms prieš susikuriant federalinei Vokietijos valstybei, vienas vokiečių profesorius, su Adenaueriu kalėjęs toje pačioje koncentracijos stovykloje, turėjo drąsos parašyti vienam savo draugui prancūzui:

"Aš džiaugiuosi, galėdamas būti mano tėvynės atgimimo liudininku. Tačiau žinokite, kad aš jaučiu tam tikrą nerimą. Ar ta dvasia, kuriai mano tautiečiai buvo pasidavę, yra mirusi ar tik priblokšta? Kad pasilikus kurčiam sirenų dainoms, kuriomis jos norėjo nuvilioti į uolas, Odisėjus turėjo prisirišti prie laivo stiebo. Jei jūs norite mus sulaikyti nuo senųjų gundymų, skubėkite mus pririšti prie didžiojo stiebo: Europos".

Ką gi prancūzų parlamentas padarė? Tą stiebą rugpjūčio 30 d. naktį nukirto ir išlaisvino Odisėjų, statydamas į pavojų, kad jis galės būti suviliotas sovietiškų sirenų.

Šiandien jau kalbama apie naujo stiebo statymą. Bet ar ta statyba nebus panaši į Penelopės darbą: naktį ardydavo, ką dieną ausdavo...

Kaip ten bebūtų, jei rusams tai yra viena didžiausių pergalių, Prancūzijai didžiausias pralaimėjimas, kokio ji niekad neturėjo savo diplomatijos istorijoje.

Aišku, nuo to dangus neapsiniaukė tamsiais debesimis ir statulos nenusidažė krauju. Kazokų divizijos dar nepasirodė prie Luvro. Pernod gėrikai ir meškeriotojai galės ir toliau vieni sėdėti kavinėse, kiti Senos pakrantėse, sakydami: "Kaip matote, niekas nepasikeitė..."

Aišku, niekas nepasikeitė šią minutę. Bet vėliau?

Nuo vokiečių — sovietų pakto, davusio rusams progą užgrobti pusę Europos, rusai dar niekad nepažinojo panašaus diplomatinio triumfo. Štai dabar į jų rankas pasiryžusi kristi kita pusė Europos.

Kova, kurią vedė bolševikai prieš EDC, buvo aiškus įrodymas, kad Sovietų Rusija jos bijojo. Ji buvo pasiryžusi viskam, kad tik EDC nepraeitų. Tad dėl sutarties naudingumo negalėjo būti jokių abejojimų. Ji galėjo būti priimta net neskaityta. Už ją galima buvo balsuoti užsimerkus ir ramia sąžine, nes bolševikams ji buvo slaubas.

MIRĖ STASYS E. VITAITIS

Stasys E. Vitaitis

Praeito šeštadienio rytą, rugsėjo 4 d., savo namuose Brooklyne širdies liga mirė Amerikos lietuvių visuomenei gerai žinomas laikraštininkas ir veikėjas Stasys E. Vitaitis, sulaukęs 69 metų amžiaus. Velionis paliko žmoną Zosę, tris sūnus, Algirdą, Alfredą ir Julių ir podukrą Genovaitę Zinkienę.

Laidotuvės įvyko rugsėjo 7 d. Palaidotas Alyvų Kalno kapuose. Garšvos įstaigoje, kur buvo pašarvotas mirusiojo kūnas, įvyko atsisveikinimas. Atsisveikinimo kalbas pasakė buvę velionio draugai ir bendradarbiai: dr. M. J. Vinikas, adv. K. Kalinauskas, S. Gegužis, kun. P. Dagys, J. Audėnas ir J. Tysliava.

Velionis S. E. Vitaitis gimęs 1885 m. rugpjūčio 5 d. Rudaminos apylinkėje, pietų Lietuvoje. Jaunas, atvykęs į šią šalį, velionis pradžioje dirbo anglių kasyklose. Vėliau šlėkio spaustuvėje, Shenandoah, Pa., kur buvo leidžiama Darbininkų Vilties, jis mokėsi spaustuvės amato. Bostone pradėjus eiti Ateičiai, jis buvo pakviestas jos administratorium. Iš čia jis buvo pakviestas į SLA centrą, New Yorke, kur jis išdirbo apie 35 metus. Ištisus 18 metų S.E. Vitaičiui teko redaguoti SLA organą Tėvynę. Be to, apie porą metų jis redagavo Vienybę.

Greta savo tiesioginių pareigų, S. E. Vitaitis buvo nemažiau uolus ir pareigingas Amerikos lietuvių visuomenės veikloje. Jis buvo vienas ALT Sandaros organizatorių, jos prezidentų ir narių įvairiose komisijose.

Velionis buvo žinomas ne tik kaip publicistas, visuomenės veikėjas, bet ir kaip rašytojas. Jis yra parašęs stambią novelę "Gyvenimo Dumble", kurioje vaizduojama pirmųjų mūsų ateivių Amerikoje gyvenimas ir jo vargai. Jis yra parašęs ir daugiau novelių, bet jos tebėra rankraščiuose.

Teatralinėje veikloje velionis taip pat yra bandęs savo jėgas. Šioje srityje jam teko pasireikšti Bostone, kur tada gyveno ir darbavosi kompozitorius Mikas Petrauskas.

Aukščiausias velionio idealas buvo senosios jo tėvynės Lietuvos laisvė ir gerovė. Ir reikia pažymėti, kad šiuo atveju velionis buvo laimingas, gavęs progos aplankyti nepriklausomą Lietuvą. Tai buvo 1936 metais, kai Kaune įvyko pasaulinis lietuvių kongresas, kuriame S. E. Vitaitis atstovavo Susivienijimą Lietuvių Amerikoje.

Stasio E. Vitaičio mirtis yra didelis smūgis Amerikos lietuvių visuomenei, bet ypač Susivienijimui, kurio centre jis buvo nepavaduojamas darbininkas. Tūkstančiai SLA narių, su kuriais Vitaičiui teko bendradarbiauti, kaip ir plačioji Amerikos lietuvių visuomenė, kuriai velionis buvo taip gerai pažįstamas, dabar jo pasiges.

Atėjus rudens sezonui, šie žaidimai ir jų rezultatai neretai nustumia į antrą vietą net pasaulinių įvykių žinias spaudoje. Berods, taip jaučiasi milijonai amerikiečių, kuriems politikos sportas dar nepakeitė ir turbūt niekados nepakeis šių žaidimų.

AŠTUONIOS TAUTOS PASIRAŠĖ PIETRYČIŲ AZIJOS PAKTĄ

Susitarta bendrai kovoti su komunistų agresija ir subversyve veikla. – Manilos konferencija baigėsi greičiau ir sėkmingiau, negu patys jos rengėjai tikėjosi. – Durys atviros ir kitoms valstybėms.

Rugsėjo 8 d. Maniloje, Filipinų sostinėje, pasirašyta aštuonių valstybių paktas, siejantis laisvąsias Azijos tautas su Vakarais. Šio pakto tikslas — bendromis jėgomis kovoti su komunistų agresija ir jų veikla.

Jungtinės Valstybės, kurių delegacija, priešaky su Valstybės sekretorium Dulles, dalyvavo toje konferencijoje, taip pat pasirašė paktą su tuo supratimu, kad jos imsis akcijos tik komunistų agresijos atveju.

Valstybės sekretorius Dulles, faktinai, yra SEATO (Southeast Asia Treaty Organization) tėvas. Jau praeitą balandžio mėnesį, kai tik paaiškėjo komunistinės Kinijos dalyvavimas Indokinijos kare, sekretorius Dulles siūlė tokio pakto projektą. Neveltui dabar šis paktas vadinamas "Monroe doktrina Azijai".

Konferencija vyko Filipinų senato rūmuose. Ten ir buvo pasirašytas šis paktas.

SEATO nariai — Australija, Prancūzija, Naujoji Zelandija, Pakistanas, Filipinai, Tailandas, Didžioji Britanija ir Jungtinės Valstybės — susitarė:

1. Tvarkyti tarptautinius ginčus pagal Jungtinių Tautų chartą.

2. Pavieniui ir kolektyviai priešintis ginkluotai komunistų agresijai ir subversyvinei veiklai.

3. Bendrai ginti kiekvieną užpultąjį pakto narį.

4. Tartis kiekvienu atveju, kai tik vieno kurio nors nario suverenumui grėstų pavojus.

5. Įsteigti tarybą, kuri rūpintųsi pakto vykdymu.

6. Leisti ir kitoms tautoms tapti pakto nariais, tuo reikalu kreipiantis į Filipinų vyriausybę.

7. Įjungti į paktą visas laisvosios Azijos teritorijas, kaip ir pietryčių Pacifiko rajoną.

8. Paliktį paktą galioje neribotam laikui, leidžiant nariams iš jo pasitraukti, pranešus apie tai metams laiko iš anksto.

Kaip žinoma, Sovietų Sąjungai ir komunistinei Kinijai labai rūpėjo suardyti šią konferenciją. Tuo tikslu komunistinės Kinijos vadai buvo pradėję kalbėti apie Formozos "išlaisvinimą". Rezultate, Kinijos komunistai puolė nacionalistų valdomas salas. Nežiūrint to, konferencija baigėsi greičiau ir sėkmingiau, negu buvo tikėtasi.

APLINK Pasaulį

● **Harry Conway Fisher, "Mutt ir Jeff" kūrėjas, sulaukęs 69 metų amžiaus, rugsėjo 7 d. mirė Roosevelto ligoninėje, New Yorke.**

● **Argentina sutiko pasikeisti su Rytų Vokietijos ir kitomis komunistinėmis valstybėmis įvairiomis 40,000,000 dolerių vertės gėrybėmis.**

● **Colombijos parlamentas, 39 balsais prieš 19, nutarė paskelbti komunistų partiją nelegale. Tai buvo paskutinis parlamento aktas, prieš išsiskirstant atostogų.**

● **Naujasis Brazilijos prezidentas Joao Cafe Filho paskelbė parlamento rinkimus. Ateinantį mėnesį bus renkami visi parlamento nariai ir du trečdaliai senatorių. Prezidentas pareiškė, kad rinkimai vyksią demokratine ir laisva tvarka.**

● **Šiomis dienomis įvykusiame Britų Prekybos Unijos kongrese vienas Darbo partijos vadų, Arthur Deakin, kritikavo savo kolegas, lankiusius Sovietų Sąjungą ir komunistinę Kiniją.**

● **Irano kariuomenės vyriausiojo štabo žiniomis, visu šiaurės Irano pasieniu įvykę dideli sovietų armijos manevrai, kuriuose dalyvavo artilerija ir kiti motorizuoti daliniai.**

● **Gen. Paul Ely, prancūzų kariuomenės vadas Indokinijoje, pareiškė, kad dar šiais metais Prancūzija duosianti Viet Namui pilną nepriklausomybę.**

● **Yangtze ir Hwai upių potvyniai Kinijoje padarė milijonus dolerių nuostolių.**

● **Izraelio vyriausybė skundžiasi, kad egiptiečių valdomoje Gazo srityje šiomis dienomis buvo išsprogdinti vandentiekiai. Tais vandentiekiais drėkinami Nagevo tyrai, kuriuos, irigacijos dėka, Izraelis pavertė dirbamais žemės plotais.**

● **Britų Darbo partijos vadas Attlee, atskridęs iš Singaporo į Sydney, atšaukė spaudos konferenciją. The Sydney Sun ta proga parašė, kad "svečias pageidaujamas, bet ne jo nuomonė."**

● **Carlos Prio Socarras, buvęs Kubos prezidentas, taip pat buvęs jo vidaus reikalų ministeris Segundo Curti Messina, nuhausti po keletą tūkstančių dolerių už supirkinėjimą ginklų dabartinei Kubos valdžiai nuversti.**

● **Nacionalistų karo lėktuvai ir laivai be paliovos bombarduoja Kinijos pakrantes, iš kur komunistai apšaudė Quemoy ir kitas nacionalistų valdomas salas. Žiniomis iš Formozos, komunistams, planavusiems invaziją į tas salas, padaryti dideli nuostoliai.**

● **Derybos tarp Portugalijos ir Indijos, dėl paskyrimo bešališkų stebėtojų Goa ir kitose portugalų kolonijose Indijoje, staiga nutrūko. Portugalija reikalauja, kad derybos vyktų jos suverenumo tose kolonijose pagrindu.**

● **Kinijos komunistams pradėjus bombarduoti Quemoy salas, Amerikos karo laivai apleido Hong Kong uostą.**

● **Guatemalos vyriausybė pagaliau sutiko išleisti 700 buvusios prokomunistinės valdžios pareigūnų, pasislėpusių įvairiose ambasadose. Tarp išvykusių į užsienius, buvęs prezidentas Arbenz ir buvęs užsienių reikalų ministeris Toriello. Jų turtai esą konfiskuoti.**

● **Kanados užsienių reikalų ministeris Lester B. Pearson pareiškė, kad suverenumo gražinimas Vokietijai ir jos priėmimas į NATO sustiprintų visą Vakarų Europos saugumo sistemą.**

Ką veikia

LIETUVIŲ RAŠYTOJŲ DRAUGIJA

Rinkimų Komisija (J. Švaistas, Balčiūnas, B. Babrauskas ir J. Augustaitytė - Valčiūnienė), patikrinusi atsiųstuosius balsavimo vokus, rado 70 balsų. Įprastine slaptojo balsavimo procedūra atplėšus pirmuosius vokus, sumaišius vokelius ir juos atidarius, rasta šios balsavimo pasekmės:

Valdybon išrinkta —

Benediktas Babrauskas — 65 balsai,

Povilas Gaučys — 50,

Vincas Ramonas — 49,

Albinas Valentinas — 43,

Sofija Tomarienė — 42.

Kandidatai —

Kleofas Jurgelionis — 39,

Stasys Tamulaitis — 34.

Revizijos Komisija —

Alė Rūta Nakaitė-Arbačiauskienė — 58,

Julius Kaupas — 53,

Balys Gražulis — 51,

Kandidatas —

Medardas Bavarskas — 38.

Garbės Teismas —

Juozė Augustaitytė-Valčiūnienė — 58,

Petronėlė Orintaitė — 56,

Leonardas Šimutis — 45.

Kandidatas —

J. Švaistas Balčiūnas — 44.

Balsuotojų skaičius — 75% — laikytinas pakankamas. Dalis nebalsavusiųjų "pasiteisino", jog, geografiškai ar kitaip nutolę nuo LRD veiklos centro, rašytojus tepažįsta tik iš vardų, tad ir balsuoti negali. Susilaikiusių tarpe yra australiškių, kanadiškių, taip pat Europoje, Pietų Amerikoje ir JAV. Neatrodo, kad būtų susilaikyta partiniais ar srovinias sumetimais: nebalsavo lygiai iš kairės, iš vidurio, ir iš dešinės (pastarųjų bene daugiausia). LRD nariams, savaime aišku, nedraudžiama būti tos ar kitos ideologijos ar srovės reiškėjais, bet pačioje LRD veikloje vadovaujamasi tik literatūriniais sprendimais. Niekad Valdyboje nei jos sudaromosiose komisijose nuomonių skirtumas nepasireiškė pagal tai, ar narys yra liberalas ar sendraugis, rezistentas ar frontininkas.

Vinco Krėvės raštai

Prieš pusantro mėnesio mirusio LRD Garbės Nario Vinco Krėvės kūrinių leidimas rengiamasi išleisti artimiausiu laiku. Tariamasi Philadelphijoje su velionio našle ir dukra tų raštų leidimo reikalu. Netrukus bus paskelbtos tikslios išsigijimo sąlygos.

Visuotinis LRD narių susirinkimas

Visuotinis LRD narių susirinkimas įvyksta šių metų rugsėjo 26 d. 1 val. pp. Chicagoje, Lietuvių auditorijoje, 3133 So. Halsted St. Susirinkime kviečiami dalyvauti ne tik čikagiečiai ir jų kaimynai, bet ir toliau gyveną kolegos, kuriems laikas ir sąlygos leis. Iš kitur atvyksiantieji prašomi valdybai pranešti iš anksto — pas kolegas čikagiškius reikiant bus parūpintos nakvynės. Tų, kurie patys negalės atvykti, mielas bus bent dalinis dalyvavimas, būtent, iš jų laukiama sumanymų bei pasiūlymų, kurie bus perduoti Rezoliucijų Komisijai ir valdybos priimti dėmesin. Laiškai siųstini LRD adresu: 1436 So. 50th Ave., Cicero, Ill.

Visuotinio susirinkimo darbotvarkė

1. Susirinkimo atidarymas,
2. Prezidiumo rinkimas,
3. Rezoliucijų Komisijos sudarymas,
4. Sveikinimai,
5. Valdybos pranešimas,
6. Revizijos Komisijos pranešimas,
7. Diskusijos,
8. Naujų narių priėmimas,
9. Rezoliucijos,
10. Einamieji reikalai.

Tuoj po susirinkimo, 5 val., Lietuvių auditorijos didžiojoje salėje įvyksta literatūros vakaras, dalyvaujant svečiams ir vietiniams kolegoms. Po to ten pat vakarienė.

Nario mokestis

Nariai, nesumokėję mokesčio, keliskart buvo raginami tai atlikti. Už 1953 ir ankstesniuosius metus jau yra atsiteisę žymiai daugiau, negu pusė narių. Nemaža dalis sumokėjo jau ir už 1954 metus, o vienas kitas pasiskubino net ir 1955 metų nario "prievolę" atlikti. Ne vienas narys, atsiųsdamas mokestį, yra paraginęs valdybą, kad ši, įspėjusi iš anksto, nemokančiuosius išbrauktų. Vieno nario laiške teisingai pastebima, kad dabar, vieniems mokant, kitiems nemokant, pasidaro narių tarpe nelygybė, į kurią valdyba žiūri pro pirštus. Taigi valdyba ryžosi "nebežiūrėti pro pirštus" ir panaudoti LRD įstatų 9 skyrių: "Narys, nesumokėjęs nario mokesčio už vienerius metus, Draugijos Valdybos gali būti išbrauktas iš Draugijos narių". Valdybos posėdyje nutarta išbraukti tuos narius, kurie ligi visuotinio susirinkimo nebus sumokėję nario mokesčio už 1951—53 metus. Tad į naują narių sąrašą, kuris bus išspausdintas tuoj po visuotinio susirinkimo, nebebus įtraukiami nesumokėjusieji minėto mokesčio. Primenama, kad pagal LRD įstatus, narys, dėl kurių nors priežasčių negalįs nario mokesčio užsimokėti, duoda tuo reikalu pareiškimą Valdybai ir gali būti nuo nario mokesčio atleistas.

Pasikeitusius savo adresus nariai tuojau praneša Draugijos Valdybai, idant naujajame narių sąraše nebūtų nė vieno netikslaus adreso.

LRD Valdyba

HARTFORDO LIETUVIŲ ŽINIOS

Vietos lietuvių nuotaikos po vasaros atostogų grįžta į normalų, kasdieninį gyvenimą. Trumpėja dienos, artėja ruduo, mūsų visuomenės veikėjai tariasi dėl kultūrinės veiklos planų paruošimo. Žodžiu, galvojama apie rudens pramogų parengimus ir t.t.

Visi vietos lietuviai ruošiasi į klubiečių metinę gegužinę, sekmd., rugsėjo 12 d., liet. parke prie East Hartfordo. Klubiečiai ir klubietės ruošiasi pasitikti svečius gegužinėje. Vienas ūkininkas (klubietis) žadėjo pristatyti didelį vežimą ropių ir išdalinti jas svečiams nemokamai.

***

Vietos lietuviams gerai žinomas visuomenės veikėjas, klubo ir kitų organizacijų narys, Tadas Jelinevskis mirė ir palaidotas rugp. 25 d., su bažnytinėmis apeigomis. Velionis paliko žmoną, dvi dukras, žentą ir gimines didžiame nuliūdime. Jo staigi mirtis papurtė visus vietos lietuvius.

***

Nelaimė ištiko L. Grebliūną. Fabrike, darbo metu, mašina nukirto jo kairės rankos pirštus. Draugai reiškia užuojautą Grebliūnams.

***

Vargoninkas, muzikos mokyklos studentas, Jurgis Petkaitis vedė p-lę Jankauskaitę rugp. 28 d. Vestuvių vaišės įvyko parap. mokyklos salėje. Buvo daug svečių.

***

Netrukus žada vesti žymus tabako ūkininkas Juozas Balazaras iš East Windsor. Jo vestuvės įvyks spalio 25 d. Klubiečiai Hartforde rengia jam priešvestuvinį bankietą.

***

Inž. Justas Guntulis ir jo žmonelė tapo JAV piliečiais.

W. Chase-Klausutis

Worcesteriečiai rengiasi pagerbti savo buvusį veikėją Am. Lietuvio bendradarbį, V. M. Klausutį rugs. 18 d. rengiamame bankiete.

***

Dr. A. Šerkšnas pradėjo savo akademinį darbą Hillyer kolegijoje ir tęsia savo darbą prie Hartfordo miesto švietimo tarybos. Jo sūnus Sigitas įstojo į Connecticut universitetą.

LIETUVA SAO PAULO MIESTO 400 METŲ SUKAKTIES MINĖJIME

Rugpjūčio 21 d. Sao Paulo miestę jau nuo pat ryto ėmė rinktis kviestoji publika į Ibirapueros Parką, kur turėjo būti atidaryta Sao Paulo miesto 400 metų sukakties minėjimo proga tarptautinė paroda. Apie tą laiką susirinko gausi minia. Čia jau buvo Sao Paulo prefekto pavaduotojas pulk. Porfirio da Paz, Sao Paulo kardinolas don Carlos Carmelo de Vasconselos Motta, Šventojo Sosto Charge d'Affaires monsingnoras Joao Ferrofino, Sao Paulo valdžios sekretoriai, kun. Pijus Ragažinskas, diplomatinio ir konsularinio korpo nariai ir kt.

Lygiai 11 val., lydimas savo svitos, atvyko Sao Paulo gubernatorius, prof. dr. Lucas Nogueira Garcez drauge su ponia. Prie įėjimo į Ibirapueros Parką juos pasitiko Sao Paulo miesto 400 metų sukakties minėjimo komisijos pirm. Guilherme de Almeida, o nuo čia drauge su visais atidarymo dalyviais nuvyko į centrinę parko aikštę, kur Brazilijos himną griežiant, iškėlė valstybinę vėliavą. Tuo pačiu metu pulk. Porfirio da Paz iškėlė Sao Paulo miesto vėliavą, o kartu su ja pakilo ir 26 dalyvaujančių šioje parodoje valstybių vėliavos, jų tarpe ir Lietuvos. 400 šūvių salvė davė signalą apie parodos atidarymą ir iškilmių pradžią.

Po to, Sao Paulo gubernatorius, lydimas atidarymo dalyvių, pradėjo lankyti parodos pavilijonus. Konsulo Aleksandro Polišaičio sutiktas ir lydimas, gubernatorius apžiūrėjo ir Lietuvos parodos eksponatus. Atsilankymo metu, P. M. Remenčienė įteikė Sao Paulo gubernatoriui ir jo poniai Lietuvos parodos išleistą brošiūrą, perrištą juostele. Oficialiai parodos daliai pasibaigus, prasidėjo publikos lankymasis.

●

Ar jau pasiuntei savo auką BALFui? Skurde esantieji laukia Tavo aukos. Skubėkime atlikti savo metinę pareigą.

GRAŽI STAIGMENA

MIAMI, FLA. — Rugpjūčio 8 d. vietos lietuvių piliečių klube buvo surengta staigmena jaunavedžiams Verbiliams. Svečių buvo apie 70. Šiam pokyliui surengti, daugiausia pasidarbavo p-nia Styles, Noreikai, Ratkai, Bukšniai, Petraitienė, Tučkuvienė ir Žiugždienė.

Atidarydama vakaro programą, p-nia Styles pareiškė užuojautos sergančiam klubo pirmininkui A. Norvaišai, negalėjusiam dalyvauti pobūvy. Toliau vakarui vadovavo p. Katsel. Palinkėjęs jaunavedžiams sėkmės, vakaro vedėjas pakvietė tarti po keletą žodžių šiuos asmenis: p-nią Ketselienę, Noreiką, Avens, Bukšnį, Ratkų ir Anitą Novickaitę, kuri, publikai pritariant, padainavo "ilgiausių metų".

Vėliau dar kalbėjo jaunosios sesutė p-nia Kutchens, Stevens, Bubnienė ir Svolkinas. P-nia Styles baigė programą, reikšdama padėką dalyviams ir puotos rengėjams. R.

PRANEŠIMAS

KEARNY, N. J. — Rugsėjo 12 d. 3 val. pp. Lietuvių Katalikų Bendruomenės Centro salėje, 6 Davis Ave., Kearny, N. J., šaukiamas JAV Lietuvių Bendruomenės Kearny — Harrison apylinkės metinis susirinkimas šia darbotvarke:

1. Atidarymas, 2. Susirinkimui vadovauti pirmininko rinkimai, 3. Pereito susirinkimo protokolo skaitymas, 4. Apylinkės Valdybos pranešimai, 5. Kontrolės Komisijos pranešimas, 6. Apylinkės Valdybos ir Kontrolės Komisijos rinkimai, 7. Tautinio solidarumo įnašų nustatymas, 8. Apylinkės veiklos plano svarstymas, 9. Einamieji reikalai, klausimai ir sumanymai, 10. Deklamacijos (D. Mėlynytė), 11. Apygardos pirmininko inž. V. Dilio žodis, 12. Dainos (apylinkės vyrų choras), 13. Lietuvos Laisvės Komiteto nario doc. M. Brako kalba, 14. Uždarymas.

Visi apylinkės lietuviai kviečiami dalyvauti šiame svarbiame susirinkime. Kviečiamu laiku reikalingam skaičiui nesusirinkus, po pusės valandos susirinkimas įvyksta nežiūrint dalyvių skaičiaus.

Apylinkės Valdyba

Mirė Antanas Staknys-Staknevičius

Rugsėjo 3 d. mirė senas Amerikos lietuvių visuomenės veikėjas Antanas Staknys-Staknevičius. Velionis buvo 72 metų amžiaus. Iškilmingai palaidotas rugsėjo 6 d. iš Newarko lietuvių parapijos bažnyčios į Arlingtono kapus. Mišias laikė net penki kunigai: prelatas I. Kelmelis, kun. prof. M. Ražaitis, kun. dr. J. Vaškas, kun. A. Rimkevičius ir kun. D. Pocius, asistuojant klerikui Alb. Matuliui.

Velionis paliko vieną gausiausių šeimų lietuvių tarpe, 13 vaikų ir 18 anūkų. Tėvo laidotuvėse dalyvavo visi Amerikoje gyveną vaikai.

Velioniui Antanui Staknių-Staknevičiui, kaip ir daugeliui senosios kartos veikėjų, aukščiausias idealas buvo Lietuvos nepriklausomybė. Nenuostabu, kad jis dar pirmojo pasaulinio karo laikais, kartu su kitais Amerikos lietuvių veikėjais, šiais reikalais lankėsi pas prezidentą Wilsoną. Nenuostabu, kad jis, vos karui pasibaigus, vienas pirmųjų su žmona ir mažais vaikais nuskubėjo į besikuriančią Lietuvą.

Būdamas visos eilės Amerikos lietuvių organizacijų nariu, velionis ir Lietuvoje nesišalino nuo visuomeninės veiklos. Jis buvo veiklus Lietuvos Šaulių Sąjungoje, Vilniui Vaduoti Sąjungoje ir kitose organizacijose. Nekalbant jau apie tai, kad jis, apsigyvenęs Palangoje, buvo išrinktas to miesto burmistru. Už nuopelnus tautai ir valstybei, jis buvo apdovanotas Gedimino ordeno ženklu.

Velionis Palangoje išgyveno iki pat 1940 metų, kol Lietuvą okupavo sovietai. Grįžęs į Ameriką, jis čia dar apie keturioliką metų buvo gana judrus bendruomenės narys. Tik vėliausiu laiku jo šindis ėmė silpnėti, iki pagaliau visai užgeso.

Velionis kilęs iš Šakiamos Būdos, Sasnavos valsčiaus, Marijampolės apskrities.

LIETUVIŠKI SŪRIAI

Lietuviški Jono Andriulio gamybos sūriai iš Michigan valstybės atgabenami lėktuvais.

Štai kodėl lietuviški sūriai, kuriuos Petras Lisauskas pristato visoms parduotuvėms rytinėse valstybėse, yra tokie švieži.

Norite įsitikinti? Norite paragauti? — Kreipkitės į Petrą Lisauską. Gausite vieną sūrį nemokamai...

Neveltui gydytojai sako, kad maitinimasis pieniškais produktais, ypač sūriu, stiprina žmogaus sveikatą ir ilgina jo amžių.

Jono Andriulio gamybos sūriai turi visas teigiamas kokybes. Tuojau užsisakykite!

PETRAS LISAUSKAS,
Lietuviškų Sūrių Agentūra
Rytinėse Valstybėse
65-43 Grand Ave.,
Maspeth, N. Y.
TW 4-8087

SMEGENŲ PLOVIMAS

— Aš girdėjau, kad tu buvai Atlantic City maudytis. Kaip patiko?

— Nei šio, nei to. Tik nusimuilinau galvą ir visi plaukai atsistojo tartum kiaulės šeriai. Kiek neploviau, vis tokie pat. Todėl ir į pirtį atėjau. Reiškia, jūrų vandeniu kūno neapsvarinsi. Kodėl?

— Mat, jame yra daug įvairios druskos. Muilas jos netirpina, o tik susimaišo ir kūną bei plaukus apvelia.

— Taigi aš atrodžiau kaip koks svarbus komunistas, ir McCarthy būtų ėmęs mane investiguoti.

— Tiesa, komunistams Amerikoje dabar ne kokie pyragai. Tas naujas įstatymas padarė jų partiją nelegališka. Ir kiekvienas komunistas turėtų registruotis. Jie bus priversti veikti slaptai.

— Ir dabar jie veikia slaptai. Ginasi nesą komunistai. Jų organizacijos dangstosi nekaltais vardais.

— Aš girdžiu judu kalbant prieš komunistus. Amerikos konstitucija ir teisių bilius duoda žmogui laisvę manyti, kalbėti, rašyti, rinktis, organizuotis ir protestuoti. Jeigu valia republikonams, demokratams, socialistams, monarchistams ir kitiems savo nuomones reikšti, kodėl komunistams turi būti draudžiama?

— Todėl, kad komunistai veikia prieš Ameriką, o už Rusiją, kuri yra pasiryžusi visą pasaulį valdyti. Jie davatkiškai padeda svetimai valstybei ir visokiais būdais yra linkę susilpninti Ameriką ir kitus laisvus kraštus.

— Jūsų smegenys yra apkrėsti kapitalistų propagandos. Reikėtų jucs geru muilu nuplauti.

— Tavo smegenys yra bjauriai susitepę ir reikalingi stipraus muilo ir nemaža vandens. Gyveni šiame krašte, važiuoji ir gyveni kur nori, dirbi ką nori. Gali reikalauti didesnės algos ir trumpesnių valandų. Gali pirkti žemės arba steigti biznį. Gali būti tikintis arba bedievis. Jei esi pilietis, gali balsuoti už tokius kandidatus, kurie tau patinka. Tavo Rusijoje to nėra. Ten vergija. Ir tu nori, kad ir Amerikoje taip būtų. Štai muilo gabalas! Nuplauk savo smegenis.

Alvitas

MICHIGAN TRADESMAN APIE J. J. BAČIŪNĄ

Michigan Tradesman, rašydamas apie Tabor Farmą, Bačiūną vadina Michigano valstybės vasarviečių seniūnu ir daugelio novacijų toje srityje išradėju. Rašoma, kad Bačiūnas įvedęs apetitui sužadinti užkandžių paprotį, naktipiečių prieš einant gulti madą, uogų rinkimo ir jų valgymo tradiciją, einant golfą lošti ir t.t.

Kartu su straipsniu, laikraštis įsidėjo Bačiūno paveikslą ir keletą jo vasarvietės vaizdų.

SAVINGS ACCOUNTS CORDIALY INVITED

LATEST QUARTERLY INTEREST — DIVIDEND

2½% Per Year

Plus Extra ¼% Per Year

Your Deposits in This Bank Are Fully Insured Up to $10,000.

THE Kings County SAVINGS BANK

135 BROADWAY at BEDFORD AVE.

539 Eastern Parkway at Nostrand Avenue

Member Federal Deposit Insurance Corporation

JUCUS SISTERS RESTAURANT

Stasys Jucus, Vedėjas

(Lakūno Dariaus brolis)

Atdara visą naktį.

1608 W. 47th STREET, CHICAGO, ILL.

(47th St. ir Ashland Ave.)

LAfayette 3-9670

TRAUN'S BAR

AUGUST TRAUN, Sav.

N.E. cor. 7th & DAUPHIN STREET, PHILADELPHIA, PA.

Tel. PO 5-9785

J. MARKIEWICZ AND SONS, Inc.

Tel. LOcust 2-9229

Laidotuvių Direktoriai

15 Trumbull Street

New Haven, Conn.

KARLONAS Funeral Home

Lietuviams tarnauja daugiau, kaip 20 metų.

280 CHESNUT STREET,

NEW BRITAIN, CONN.

Tel. 9-1181

QUALITY MARKET

VICTOR ABECUNAS, Sav.

356 PARK STREET,

NEW BRITAIN, CONN.

SPAUDOS IŠKOVOJIMO

50 metų sukaktuvinis leidinys

LITERATŪROS METRAŠTIS

jau spaudoje ir pasirodys šį rudenį.

Šioje didžiulėje knygoje su savo naujausia kūryba dalyvauja kelios dešimtys lietuvių rašytojų. Metraštį redaguoja rašytojai Jonas Aistis ir Stepas Zobarskas.

Ši knyga — tai kovojančio ir nepasiduodančio lietuvio atsparos dokumentas. Ši knyga vaizdžiai už viską kalbės apie mūsų tautos teisę turėti savo kalbą, raštą, laisvę ir tikėjimą.

Būkite šios knygos garbės prenumeratoriai — padėkite leidyklai atlikti sunkų šio didžiulio veikalo išleidimo darbą.

Prenumerata priimama iki š.m. spalio 15 dienos. Prenumeratorių pavardės bus paskelbtos knygoje.

Metraštis, didelio formato ir įrištas drobėn, kainuos 6 dolerius. Prenumeruojant iš anksto — tik 5 doleriai.

Užsakymai ir pinigai siunčiami šiuo adresu:

GABIJA, 335 Union Ave., Brooklyn 11, N. Y.

ADAMS' CAFE

RESTORANAS IR BARAS

941 SPRING GARDEN, PHILADELPHIA, PA.

Tel. PO 5-9566

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

JUOZAS KAVALIAUSKAS

LICENSED PENNA AND NEW JERSEY

1601-3 So. 2nd Street PHILADELPHIA, PA

Tel. DE 4-5136

CHARLES J. ROMAN

(RAMANAUSKAS)

1113 Mt. Vernon St., Philadelphia, Pa.

PO 5-4110

VĖL VEŽA ŽMONES IŠ LIETUVOS

Rusai trėmimus dangsto įvairiais vardais. Daugiausia juos dengia savanoriškumo skraiste. Girdi, žmonės savo noru vyksta į Sibirą padėti dirvonuose kolchozus steigti. Iš tikrųjų, nė vienas lietuvis savo noru į Sibirą nevažiuoja. Visus parinko komunistų partijos pareigūnai. Jei parinktasis atsisakydavo geruoju į Sibirą vykti, jis buvo tremiamas kaip kalinys. Niekam Lietuvoje nepaslaptis, kad tokiu būdu pavasarį į Sibirą buvo ištremta daug lietuviško jaunimo, vasarą — moterų, o pastaruoju laiku — tremiami šoferiai ir kiti žmonės ir išvežamos mašinos. Vilniaus radijas rugpjūčio 12 d. pasigyrė, kad į Akmolinsko sritį, pietrytiniame Sibire, tik ką iš Lietuvos išvykę 250 žmonių; šoferių, mechanikų, šaltkalvių ir kitokių specialistų. Kartu išgabenta 150 automobilių ir 50 mašinų. Pastaroji žmonių deportacija ir mašinų išgabenimas dangstomas nekaltu vardu, būk jie siunčiami į Sibirą ne visam laikui, o tik pervežti naują derlių. Tuo tarpu kiekvienam aišku, kad Akmolinskas nuo Lietuvos yra už penkių tūkstančių kilometrų. Todėl siunčiamieji, keliaudami sovietinio susisiekimo sparta, Akmolinsko srities kolchozus pasieks, kai laukai jau bus po sniegu. Jei iš tikrųjų Sibiro dirvonuose būtų užaugęs toks didelis javų derlius, kad jam iš laukų į vagonus suvežti nebūtų pakakę vietoje turimų mašinų, be abejonės būtų jų susiradę kaimyniniuose kraštuose, žymiai artimesniuose, kaip Lietuva. Tame plote, kuris skiria Akmolinsko sritį nuo Lietuvos, yra daug ne tik automobilių, šoferių ir mechanikų, bet ir automobilių fabrikų. Lietuvoje niekas negali tikėti, kad tremiamieji lietuviai ir automobiliai tikrai vežami į Akmolinsko sritį naujo derliaus pervežti. Visiems aišku, kad žmonių ir mašinų išgabenimas daromas visai kitu tikslu, bet tik ne tuo, kuriuo komunistai šią deportaciją dangsto.

Vilniaus radijas rugpj. 14 d. papildomai pranešė, kad iš Alytaus, Vilniaus ir Ukmergės išlydėta antra autovežimių kolona į Altajaus kraštą. Kolona susideda iš 30 sunkvežimių. Kartu išvykę šoferiai, šaltkalviai, mechanikai, iš viso 65 žmonės. Be to, — priduria Vilniaus radijas, — artimiausiomis dienomis į Altajų, Kazachstaną ir Sibirą išvyks dar kelios autokolonos.

Pašnekesys su arkliu.

SKRAIDANČIOS LĖKŠTĖS

Iš kur jos atskrenda ir kas jas valdo?

Apie skraidančias lėkštes teberašoma. Štai, prancūzų spaudoje randame žinutę:

"Rugsėjo 2 dienos naktį Bernard Miserey, grįžęs namo ir pasistatęs automobilį garaže, nuėjo į Senos krantą pasigėrėti naktimis. Staiga viršum Vernon kalvos jis pamatė keistą vaizdą. Ore kabojo didelis šviesus cigaro formos objektas, iš kurio priekio staiga išniro spindintis diskas, apjuostas šviesos lanku. Kurį laiką leidęsis žemyn, diskas pasuko į šiaurę ir dingo. Kiek vėliau iš "cigaro" išniro antras diskas, kuris taip pat dingo. "Cigaras", kurį laiką stovėjęs vietoje, taip pat pasuko į šiaurę ir dingo užpakaly tų diskų. Visa tai truko apie pusę valandos."

Ką reiškia tos skraidančios lėkštės? Ar tai būtų bendra haliucinacija? Jei ne, iš kur jos atskrenda ir kas jas valdo? Ar tai reiškia, kad Marse, Veneroje, ar kitoje kurioje nors planetoje yra kita civilizacija? O gal tai slaptas amerikiečių, anglų, ar rusų aviacijos ginklas?

Tai ne haliucinacija, nes jų buvimas jau yra įrodytas. Skraidančių lėkščių pasirodymus tyrinėja specialistai. Amerikoje yra įsteigta net speciali tarnyba. Pripažinta, kad skraidančios lėkštės yra tobulos technikos kūriniai, kuriems mūsų planetos mokslininkai dar nepribrendę. Jos nėra valdomos iš tolo, bet valiuojamos iš vidaus. Jų greitis — 30,000 kilometrų į valandą — yra toks didelis, jų startavimo ir stabdymo jėga yra tokia baisi, kad žmogaus organizmas negalėtų atlaikyti.

Jau yra įrodyta, kad "kažkas" žemę stebi nuo 1877 metų, bet po atominių sprogimų, šių stebėtojų skaičius dar padidėjęs.

Svarbiausi klausimai tebėra neatsakyti: Iš kur tos skraidančios lėkštės ir kas jas valdo?

Į šiuos ir kitus klausimus rasite atsakymus sensacingame reportaže, kurį pradedame spausdinti kitame Vienybės numeryje.

KAI BOBA PERŠA, TAI VELNIAS ŠLIŪBĄ DUODA

Gyvendami stovyklose, kas iš mūsų viengungių, našlių ir gyvanašlių, negalvojome vesti milijonierės. Nesvarbu jos amžius, bet tik turtinga. Kartais ir "padorių" šeimų vyrai, kuriems dažnai į makaulę atsitrenkdavo koks nors virtuvės įrankis, nakčia, kai žmona užmigdavo, apsikloję antklode galvą, svajodavo: na, nuvažiuosiu į Ameriką, ten laisvė. Nebedaužysi kočėlo į mano galvą. Išsiskirsim. Vesiu kitą, nors ir seną, bet jau netokią piktą ir, svarbiausia, turtingą.

Žinoma, jis ilgai taip svajoti negalėdavo, nes, neduok Dieve, ji nors ir sapne jo mintis sugautų! Tada jau ne tik virtuvė, bet ir visas miegamasis sutrupėtų.

Atvažiavus į Ameriką, rodos, pats likimas stūmė mane į tą pusę. Dar nespėjau nė kojų apšilti, o jau kalmynės, gal imigracijos įstaigoje gavusios žinias apie mane, pradėjo man piršti pusamžias, įvairių tikybų, tautybių ir spalvų moteteris ir, žinoma, vis turtingas. Žiūrėk, vos spėji parvažiuoti iš darbo, jau kokia nors kaimynė, eidama pro šalį, nespėjusi nė pasisveikinti, tuoj švelnyčiu lapės liežuvėliu pradeda kalbėti apie kokią nors nekaltą, turtingą, vidutinio amžiaus mergaitę, arba tokio pat turinio našlę.

Ir taip diena iš dienos, savaitė iš savaitės, kol pagaliau pasidaviau jų gundomas ir vieną vakarą nuėjau į smuklę, kur turėjo įvykti sužadėtuvės su man dar nematyta gražuole.

Ar sugebėsiu tas pirslybas aprašyti, nežinau, nes galva, rodos, karštų uknolių prikalinėta. Vaikštau iš kampo į kampą, galvą panarinęs, niekur vietos nerasdamas. Kaip šuo be šeimininko, kaip piemuo, botagą pametęs. Lyg verkti, lyg keikti norisi, lyg gaila pragertų dolerių. O dūšia, kaip stulpas kryžkelėje, prie kurio kiekvienas šuo sustoja...

Bet už tai vakar didvyris buvau. Karžygis didžiausias. Apdovanotas Napoleono ordinais. Tautos darbuotojas, kankinys, mokslininkas na ir... kvailys. Dar ir šiandien laukinio džiazo maurojimai tebeskamba mano ausyse. O šeršnu pražydusiais paausiais, lavono plaukų pariku, veršio kraujo raudonumo lūpomis dar, rodos, tebestovi prieš mane, išgąstingomis, bereikšmėmis, lyg skenduolio, akimis žiūrėdama ir savo cementiniais dantimis grauždama man sprandą gražuolė. O vakar? Vakar gerai buvo. Gražuole, princese ją vadinau ir mažai betrūko, kad rankos būčiau paprašęs. Bet, kaip sakoma, Romą žąsys išgelbėjo, o mane polka.

Mano Dulcinėja buvo labai priešinga šokiams. Ko aš nedariau: maldavau, prašiau, jos dažytus nagus bučiavau, bet ji, užsispyrus, kalp ta Gargždų čzka, ir gana. Matydamas, kad prikalbėti vienam nepavyks, į pagalbą pasikviečiau alkoholį. Padavėjai į delną įspraudžiau penkinę ir pasakiau, kad viskas, ką tik ji užsakys, būtų pusiau su alkoholiu. Net "šuniukai" turi būti alkoholyje mirkyti. Ir aš pats sufntensyvinau užsakymus.

Turiu pasakyti, kad mano princesė alkoholio nesibaidė. Ir, kai dvidešimt ketvirtą taurelę išlenkė, mano gražuolė staiga suminkštėjo. Tada lenkiškos polkos garsų sūkuryje pasileidome į salę.

Bet čia ir buvo mano meilės galas. Šokdamas, juntu, kad mano Dulcinėja vieną kojytę lyg per aukštai kelia ir kai jau stuktelia į grindis, tai net stalliukai šokinėja. O girgždėjimas... net už džiazą garsesnis. Bet, po tiek taurelių, negi besvarbu. Ir taip pačiame polkos įkarštyje, staiga man pasukus į kitą pusę, tik triokšt, pokšt ir dar dar dar... žiūriu, manosios dešinioji koja su visa nylon kojine nuriedėjo po kaimyno stalliuku. Ji staiga pakibo man ant kaklo ir tik tada mano sprandas pajuto cementinių dantų jėgą.

Į mano pagalbos šauksmą atskubėjo užeigos šeimininkai. Matyt, jiems nebuvo naujiena, nes šeimininkė rankoje nešėsi kaltą, su kuriuo ji išlaisvino mano sprandą. Šeimininkas, su plaktuku ir replėmis šaltai ėmėsi kojos remonto.

Salėje kilo sąmyšis. Aš, pasijutęs laisvas, nėriau pro duris, ir kaip atsidūriau namie, nė pats nežinau. Tik šiandien pabudau lovoje su aprištu sprandu, dukters beslaugomas.

Taip ir baigėsi mano sužadėtuvės. Tik dabar supratau, ką reiškia anas priežodis:

Kai boba perša, tai velnias šliūbą duoda.

P. Puronas

AR EUROPA NEIŠSPRĖS GALVOSUKIO?

Žmogiška įgimtis tokia, kad sveika mintis tik per didelius vargus jon įsikošia. Europos sufederavimas, rodos, sveika mintis, nes net Lietuvos nepriklausomybės gynėjai kalba apie federacijas su visa Rytų ir Vidurio Europa. Tačiau, tas susifederavimas eina labai sunkiais keliais. Džiaugsmas dėl šešių valstybių sudėjimo savų plieno bei anglies pramonių (jų tarpe Prancūzijos ir Vokietijos) kažkaip išblėso, nors čia matyta jungtinių Europos valstybių pradžia.

Kraują ir dvasią, matyt, sunkiau su krauju ir dvasia sujungti, negu plieną, ar anglį. Plienas ir anglis tautybės neturi, bet prancūzas ar vokietis turi tautybę. Ir tai dar kokią! Todėl ir nevyksta sukurti šešių valstybių europinės armijos, kuri miestelėniška, civilizuotą Europą geriau apgintų prieš puslaukinius ir kaimietiškus slavus bei kinus.

Labiausiai kaltinama Prancūzija, nors nei Anglija, nei Amerika nenori apsidėti pareigomis, kurios kariamos prancūzams. Dalį prancūzų priešingumo vaizdžiai pareiškė vienas Prancūzijos parlamento narys, kurio sveikata buvo nepagydomai sužalota nacių koncentracijos stovykloje. Jis sušuko iš parlamento tribūnos, kad visados balsuos prieš sutartį, kuri leistų jo sūnums dėvėti tokią uniformą, kaip vokiečių! Po kelių dienų šis atstovas mirė dėl nepagydomos ligos, kurią dėl nacių žvėriškumo gavo. Tokie dalykai prancūzams daro gilų įspūdį. Juk nuo 1870 metų ginkluoti vokiečiai trissyk Prancūziją puolė.

Kadangi Anglija nesideda prie bendros europinės kariuomenės, atsikalbėdama savo "imperijos" ryšiais, prancūzai bijo, kad, likę akis į akį su vokiečiais, jie palaipsniui būtų nustumti į Europos gynimo šešėlius, o viską vairuos vokiečiai.

Tokiu būdu Europa, bent šiuo tarpu, neranda kelio į federaciją, stiprumą bei gerovę. Sąlygos primena senovės graikų civilizaciją, kuri, taip pat neįstengė susifederuoti ir atsiginti išaugusios makedoniečių galybės, karaliaus Pilypo ir Aleksandro Didžiojo laikais. Žuvo Graikija ir jos piliečių laisvė. Oratoriai Demosthenes ir Isocrates iškalbingai savo piliečius ragino skaityti ir suprasti likimo naštą, bet šie užsidengė akis. Senovės graikų miestai, kurių kiekvienas buvo nepriklausoma valstybė, nenorėjo savo nepriklausomybių apkarpyti bendruomenės naudai. Tokiu būdu žuvo ir bendruomenė, ir nepriklausomybė.

Jei viena žmonijos dalis istorijoje klaidą padarė, gal būt, kita nepadarys, nors tvirtinama, kad žmogaus įgimtis mažai per tuos 2,500 metų pasikeitusi. Lietuviai, kurie purtėsi "kantonimės" sistemos su Lenkija, įvertina prancūzų baimę neįsti į panašią sistemą (armijos atžvilgiu) su vokiečiais. Galima prarasti viską. Tačiau, jei vokiečių divizijos nebus bendroje europinėje kariuomenėje, jos kada nors pakils vienos, nepriklausomos. O nepriklausomos vokiečių divizijos praeityje nekaip pasauliui atsirekomendavo.

Nejau ir Europa, kaip senovės Graikija, neišspręs likimo lemto galvosūkio, ir žus?

Vyt. Širvydas

● **Pietų Korėjos ministeris pirmininkas Pyun, kalbėdamas apie projektuojamą Azijos pietryčių saugumo organizaciją, pareiškė, kad "tikrasis sąjungininkas kovai su komunizmu yra Jungtinės Valstybės". Pietų Korėja nebuvo kviesta dalyvauti dabar vykstančioje Manilos konferencijoje.**

VAISTAS AUKŠTAM KRAUJO SPAUDIMUI

Kadangi Amerikos gyventojų, kaip ir lietuvių tarpe, yra išsiplėtojus aukšto kraujo spaudimo (high blood pressure) liga, tai vertėtų su tuo vaistu, Rauwolfia, mums arčiau susipažinti.

Šis nuostabus medelis, vadinamas rauwolfia, auga Indijoje, turi ilgus ir plačius lapus, beveik panašus į tabako. Indijoje tas medelis nuo senų laikų yra pagarsėjęs, kaip stebuklingas vaistas ir yra plačiai vartojamas nuo įvairiausių ligų. Net ir garsusis Gandhi čiulpdavęs to medelio šakneles. Pagaliau tik dabar, atsitiktinai, ir mūsų gydytojai susidomėjo tuo nepaprastu vaistu.

Dr. Robert Wilkins šiuo vaistu pradėjo gydyti savo pasijentus. Jis patyrė labai teigiamus duomenis. Jo pacijentai į porą savaičių pasijuto visai sveiki ir net tokie, kurie jau buvo be vilties pagijimui. Po 20 — 30 metų sergantieji ligoniai ir visokiais vaistais nuodijami, pasveiko, lyg būtų visai nesirgę. Viena negrė, braukdama džiaugsmo ašaras, kartojo: "good doctors, good doctors".

Bet reikia suprasti, kad tų vaistų, rauwolfia, be daktaro recepto vaistinės neparduos. Tie vaistai yra paruošti piliulėmis, jų galima gauti beveik visose vaistinėse.

Pranas Rimkus

FBI ARBA FEDERALINIS TYRINĖJIMO BIURAS

Dažnai skelbiama, jog FBI buvo įsteigta prieš 30 metų, Edgar J. Hoover paskyrus šios Teisingumo Departamento agentūros vedėju. Tikrumoje biuras buvo įsteigtas 1908 metais. Jo tikslas buvo sekti ir rinkti kaltinamąją medžiagą apie federalinių įstatymų laužytojus. Bet tik Edgar Hoover perėmus vadovybę 1924 m. ir pravedus pagrindines reformas, FBI tapo tuo, kuo jis šiandien yra.

1924 metais FBI (The Federal Bureau of Investigation) tebebuvo mažai kam žinoma įstaiga. Tais laikais ji neturėjo nei pirštų nuospaudų kolekcijos, nei mokslinių laboratorijų, padedančių išrišti nusikaltimus, nei mokyklų, kuriose paruošiami aukštos kvalifikacijos tarnautojai. Anuomet įstaigos tarnautojams net nebuvo leidžiama turėti ginklą. Tarnautojai buvo aukštesnio teisinio ar bet kokio išsilavinimo, be kurio šiandieniniai FBI kandidatai negali tikėtis gauti darbą. Tų laikų FBI agentai būdavo įvairių politikierių globotiniai ir proteguojamieji.

Vienas pirmųjų Hooverio užsimojimų buvo išvalyti biurą nuo šitokių 'tarnautojų'. Tikslas buvo greitai atsiektas. Jie buvo pakeisti aukščiausio išsilavinimo žmonėmis, pasiaukojusių biuro uždaviniui — patirti ir įrodyti faktus.

Kaip tokia įstaiga, priklausanti Teisingumo Departamentui, šių dienų FBI yra atsakominga sekti ir gaudyti federalinių įstatymų laužytojus. Asmenis, kurie nepaiso civilinių teisių nuostatų, šnipus, sabotuotojus, pogrindžio veikėjus, kurie nori nuversti teisėtai žmonių išrinktą vyriausybę. FBI neturi nei sprendžiamosios, nei baudžiamosios galios, nei, pagaliau, patariamosios teisės. FBI taip pat patikrina visų federalinių tarnautojų lojalumą, taip pat visų asmenų, dirbančių kraštui svarbų darbą, surinktas žinias persiusdama atitinkamiems pareigūnams. Prisiųsdama šias žinias, FBI niekados neprideda savo komentarų, nepareikšdama savo nuomonės dėl surinktų faktų tikrumo. Tai nėra FBI užduotis.

FBI neturi teisės kištis į paskirų valstybių ar savivaldybių reikalus. Tačiau, kviečiama, mielai bendradarbiauja. Pažymėtina, kad FBI "National Police Academy" (įsteigta 1935 m.) apmoko rinktinius paskirų valstybių ir savivaldybių policijos karininkus, suteikdama jiems tokį pat švietimą, kaip ir savo būsimiesiems pareigūnams.

Kaip dauguma Amerikos piliečių prisimena, FBI vardas išgarsėjo 1930 metais. Gangsterizmas vienu metu buvo tiek įsigalėjęs, jog vietiniai saugumo veiksniai buvo bejėgiai. Kongresui priėmus atitinkamą įstatymą, FBI pradėjo kontrataką, kuri, uoliai talkininkaujant savivaldybių ir valstybių policijai, baigė pasaulinio mąsto John Dillinger, "Baby Face" Nelson, "Pretty Boy" Floyd ir kitų žmogžudžių karjerą.

Antrajam pasauliniam karui prasidėjus, FBI ypač susirūpino krašto vidaus saugumu, ir šiandien vienas svarbiausių jos uždavinių yra priešo agentų ir šnipų sekimas bei jų suradimas.

FBI biuras yra atsakominga Valstybės Prokurorui (Attorney General), o per jį, pačiam prezidentui. Tačiau, kaip ir visos Amerikos vyriausybės įstaigos, FBI yra nuolat nėje Kongreso priežiūroje. Atstovų ir Senato rūmų teisinės, įstatymdavystės ir administracijos komisijos turi teisę kiekvienu momentu patikrinti, ar FBI veikla neprieštarauja jai leistų ribų.

C. C.

Šveicarų firmos pradėjo gaminti radijo primtuvus, kurie, kaip matote, ne ką didesni už rankinį laikrodį.

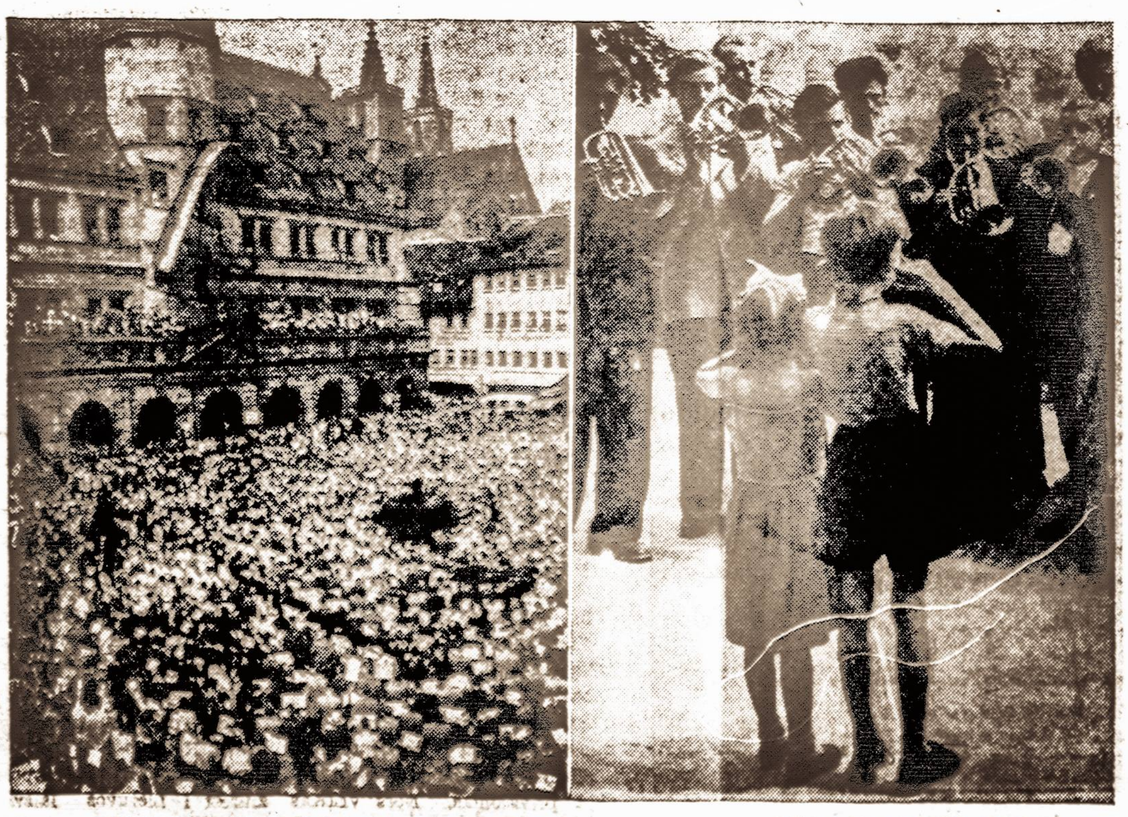

Kai Rothenburgo o. d. Tauber (Vokietijos) gyventojai švenčia tradicinę muzikos šventę...

VIENYBĖ

LITHUANIAN WEEKLY
Established 1886

JUOZAS TYSLIAVA
Editor and Publisher

Editorial and Business Office:
412 Bedford Avenue
Brooklyn 11, N. Y.
EVergreen 4-0862

Entered as Second Class Matter October 23, 1907 at the Post Office of Brooklyn, N. Y.

Subscription Rates:
USA per year ... $5.00
CANADA and other countries $6.00
Advertising Rates on Application

"PAVOJAUS EPOCHA"

Vienas žymiausių šio amžiaus žmonių, Jungtinių Valstybių prezidentas Dwight D. Eisenhoweris, yra pasakęs, kad mes gyvename "pavojaus epochoje".

Kokio, būtent, pavojaus?

Šiuo metu mes esame liudininkai ir kartu dalyviai pačios aršiausios kovos mūsų civilizacijos istorijoje. Mūsų civilizacijai, pagrįstai morale, šiandien grūmoja neturinti jokios moralės komunistinė sistema.

Komunistiniame pasaulyje žmogus neprivalo tesėti duotojo žodžio. Jis jam tarnauja kaip ginklas, kaip priemonė tikslui siekti. Komunizmas moralės nepripažįsta.

Didžiausia mūsų amžiaus drama — tai kad daugelis žmonių ir net vyriausybių komunizmą laikė "pažangiu liberalizmu". Laimei, tokių žmonių skaičius šiandien yra sumažėjęs ir, priešingai, vis daugiau atsiranda žmonių, kurie pradeda suprasti kovos su komunizmu reikšmę.

Bet tiek "didžiųjų iliuzijų" santykiuose su komunistais laikais, tiek šiandien, tebėra mažas skaičius žmonių, kurie stengiasi pažinti tos epochos įvykius. Jie kartais ima ir pasitiki komunistų melagystėmis tik todėl, kad nežino praeities ir jos įvykių.

Pavyzdžiui, kiek žmonių žino, kad ne komunistai, bet jų priešai, su Kerenskiu priešaky, nuvertė Rusijos caro valdžią?

Kiek žmonių žino, kad komunistai, patyrę, jog rusų tauta jiems priešinga, išvaikė Rusijos Steigiamąjį Seimą?

Kiek žmonių žino, kad komunistai jokiame krašte niekados nėra laimėję laisvų rinkimų?

Pagaliau, kiek žmonių žino, kad komunistai, būdami valdžioje, niekad nesilaikė savo sutarčių, pasirašytų su laisvojo pasaulio valstybėmis?

Yra tūkstančiai pavyzdžių, kaip komunistai elgiasi savo valstybėse ir kitur. Tik reikia paskaityti Lenino ir Stalino raštus, kur komunistai mokomi, kaip dangstytis lygybės kauke, net tais pačiais įstatymais, kuriuos jie stengiasi sugriauti. Tik reikia pastudijuoti "Trojos arklio" teoriją, kaip komunistai vykdo sabotažus.

Visoje komunizmo teorijoje, pradedant koncentracijos stovyklomis ir baigiant subversyve veikla laisvojo pasaulio valstybėse, nėra nė vieno pavyzdžio, kur būtų gerbiama žmogaus laisvė.

Ką tada vertos visos tos kalbos apie taiką su komunistiniu pasauliu? Ir ką jau bekalbėti apie rankos paspaudimo reikšmę, jeigu dar rašalui nenudžiūvus sutartyje, ji sulaužoma?

Ištisus dešimtmečius, pasitenkindamas paprastu popieriu lakštu ir rankos paspaudimu, Jungtinės Valstybės gyveno su Kanada taikoje, be jokių pasienio sargybų ir tvirtovių. Kodėl? Todėl, kad šios dvi tautos gerbia duotąjį žodį.

Pastovi taika tarp dviejų ar net keleto tautų yra įmanoma tik tada, kai jos gerbia dorovės principus.

Neveltui prezidentas Eisenhoweris pasakė: jei rusai nori taikos ir normalių tarptautinių santykių, jie pirmiausia turi parodyti gerą valią, vykdydami jų pačių pasirašytas sutartis.

"Aš nepasirašysiu jokios sutarties, kuri bent vieną žmogų paverstų vergu!" — pareiškė Eisenhoweris.

Komunistai žino ir gerbia tik kumštį. Todėl Amerika ir visas laisvasis pasaulis turi sutelkti tokias jėgas, kad komunistai skaitytųsi.

TRĖMIMŲ LIUDININKAI KALBA...

Hilda P., 26 metų, Lietuvoje gyvenusi nuo 1947 m. apie Bubelius, pasakoja apie jos šeimininko kaimynų Ruckų kaime, Vikšrio šeimos išvežimą:

"1949 metais naktimis prasidėjo išvežimai. Vieną naktį, kai mes visi miegojome, staiga lauke pasigirdo balsai. Atėjo stribis ir dar vienas valdininkas iš milicijos. Jie stukseno į langą ir šaukė: "Keršuli, įleisk, kas ten yra!" Keršulis — tai buvo mano šeimininkas, pas kurį aš dirbau, atsikėlė. "Keršuli, ar turi dvejus arklius?" Viena kumelė buvo kumelinga. "Tai važiuok su vienu, kinkyk!" Šeimininkas išskubėjo. "Mes tuoj sugrįšime! Važiuojame pas Vikšrį..." pasakė išvykstant stribis. Atsikėlėme ir mes moterys. Tuo tarpu prašvito. Vikšrio sodyba buvo netoli. Keršulis padėjo nešti į vežimą maišus su maistu ir rūbais. Vikšrys visą vieną vežimą pakrovė, Keršulis nuvežė juos į Kudirkos Naumiestį. Mano šeimininkas, tiesa, sugrįžo namo, bet sekančios dienos buvo labai liūdnos. Mes gyvenome prie pat vieškelio. Dieną ir naktį, kokią visa savaitę, vežė žmones. Nuo Slavikų ir Sintautų vis važiavo Kudirkos Naumiesčio link mašinos ir vežimai su tremtiniais. Tremtiniai mašinose sėdėjo ir stovėjo kartu su savo daiktais, labai mojavo ir verkė, ir mes, kurie stovėjome prie kelio, irgi mojavome ir verkėme. Važiavo vis mažomis kolonomis, po 4 ar 5 mašinas, per dieną tokių kolonų pro mus pravažiuodavo apie 20. Taip vežė visą savaitę.

Pasiimti bendrai buvo galima nemaža, bet ne visur vienodai. Buvo kalbama, kad rusai kareiviai kartais buvo geresni už lietuvius stribus. Kai kurie rusai net ragindavo, kad žmonės pasiimtų daugiau maisto, nes Sibire nebūsią, rusai tai žinojo. O lietuviai stribai tik varydavo greičiau pakuotis, kai kurios šeimos dėl jų kaltės nieko nespėjo pasiimti ir į mašiną buvo įkrautos kaip stovi. Kurie dar galėdavo stribus pavaišinti šnapsu, tai šitiems jie buvo nuolaidesni. Kiek ko galima su savim imti nesakydavo, drausdavo tik imti kviečių ir bulvių. Išvežė tokiu būdu visus vad. buožes, tai yra visus tuos, kurie turėjo daugiau žemės, nors buožės paskutiniais metais ir taip pat buvo labai prispausti, tiek daug turėdavo atiduoti valdžiai, kad kai kurie patys neturėdavo ką valgyti..."

Herta Sch., 28 metų amžiaus, Lietuvoje gyvenusi apie Panevėžį:

"Masiniai trėmimai vyko 1948 ir 1949 metų pavasarį. Visą savaitę naktimis ir dienomis žmonės buvo milicijos ir enkavedistų jieškomi po butus, renkami iš darboviečių ir areštuojami gatvėse. Kas galėjo, slapstėsi, žmonės buvo tomis dienomis kaip pakvaišę. Nebuvo galima nei iš Panevėžio išvažiuoti, nei į Panevėžį atvažiuoti — gatvėse ir ant kelių patruliavo kareiviai su duntuvais ant šautuvų uždėtais. Žmonės sunkvežimiais buvo vežami į geležinkelio stotį, kišami į gyvulinius vagonus ir užkalami. Visur girdėjosi verksmas ir isterija. Ištremtieji parašydavo laiškų iš Sibiro ir skųsdavosi, kad jie ilgai negalėsią išlikti gyvi dėl sunkaus darbo, blogo maisto ir nepakeliamo klimato."

Irmgard M., 23 metų, Lietuvoje gyvenusi nuo 1947 m. apie Raseinius ir Tauragę:

"1948 m. žiemą iš Gedvilų km. prie Raseinių buvo išvežtas Jonas Bargaila su šeima. Bargailos ūkis buvo didžiausias kaime, nors žemės jis paskutiniuoju laiku turėjo ne daugiau kaip 30 ha. Pas Bargailas jau dirbau beveik visus metus, tad šitą šeimą gerai pažinojau. Vežimo metu buvau namuose ir buvau liudininke, kaip visa tai įvyko. Kadangi Bargaila kaime buvo turtingiausias ūkininkas, tai buvo aišku, kad jį išveš. Kai paskliido gandas, kad prasidėjo išvežimai, Bargailos išvežimo laukė ir tam ruošėsi. Rusai juos užklupo vieną popietę — atvyko būrys enkavedistų su mėlynai raudonomis kepurėmis, visi buvo rusai, jų tarpe buvo ir mongolų, tik vienas mokytojas buvo lietuvis kaip vertėjas. Ruoštis davė tris valandas laiko, tuo tarpu kareiviai — enkavedistai lauke saugojo apsupę namą, jų stovėjo kieme gal dešimt. Pati padėjau pakuoti. Rusai ir mane tardė. Su Bargailomis kalbėjo grubiai, girdėjosi žodis 'buožė', bet mušti nemušė. Niekas iš Bargailų šeimos neverkė ir net stengėsi neparodyti jokio susijaudinimo. Geriausius baldus rusai tuojau konfiskavo ir paskiau išvežė, bet visa kita buvo leista išdalinti, o ko neišdalino, vėliau kaimynai patys išnešiojo. Gyvuliai — jų tada dar buvo keturios karvės, 10 avių, kiek tai kiaulių ir du arkliai — buvo paskirti į sovchozą prie Liuolių. Pati dar vaiau gyvulius į tą sovchozą."

Frieda C., 38 metų, Lietuvoje gyvenusi nuo 1947 iki 1951 metų įvairiose vietovėse:

"Negalima būtų pasakyti, kad šėtos apylinkėse būtų buvę išvežta pusė visų gyventojų, bet koks ketvirtadalis buvo tikrai ištremtas vien laike paskutiniųjų trėmimų. Apleistų sodybų tiek daug, kartais iš tikrųjų susidaro įspūdis, kad nėra pusės gyventojų. Bent 4 — 5 ūkiai kiekviename kaime tušti. Toks vaizdas visur tarp šėtos ir Kėdainių. Visų pirma vežė turtingesnius ūkininkus. Antrąjį transportą 1949 m. pati mačiau. Sunkvežimiai ir vežimai važiavo vienas po kito visais keliais, bet vežė daugiausiai tik daiktus, o tremiamuosius varė kolonomis į surinkimo punktą Kėdainiuose. Kitus vėl varė pirma į šėtą. Daug ūkininkų gavo įsakymą vežti su savo arkliais tremtinių inventorių. Tremtiniams buvo leista pasiimti šiek tiek maisto: miltų, kiaušinių, lašinių. Viena šeima pasiimdavo porą maišų. Apleisti ūkiai daugumoje griuvo, kur-ne-kur į juos įsikraustė kiti. Labai daug trobesių sunyko".

Johann Z., 40 metų, nuo 1946 m. gyvenęs Kaltinėnų apylinkėse:

"Radiškių kaime trėmimus 1948 m. žiemą pats mačiau. Kaltinėnų apylinkėse tada buvo išvežta virš 40 šeimų. Atvažiavę mašinomis prie kaimo, rusai staiga išstatė visur savo postus ir suėmė nekurias šeimas. Žmonės buvo į Kaltinėnus ne vežami, bet varomi, kaip belaisviai iš abiejų pusių saugomi sargybinių, tik Kaltinėnuose juos jau pasodino į sunkvežimius. Kai kuriems pasisekė iš kaimo pabėgti. Žmonės buvo labai nusigandę, verkė. Giminėms buvo uždrausta prie suimtųjų prieiti ir su jais kalbėtis. Enkavedistai visi buvo kariškose uniformose".

Ursel D., 34 metų amžiaus, nuo 1947 m. pavasario iki 1951 metų gyvenusi Joniškio ir Žagarės apylinkėse:

"Vežė arkliais, kuriuos turėjo patiekti kiti kaimai. Pasiimti leisdavo šeimai po 1 toną. Visi ėmė kailius. Pagalves leisdavo pasiimti tik seniems. Nemaltų javų imti neleisdavo. Kas verkė, tam viską nuo vežimo numesdavo. Vežimais vežė į Joniškį ar į Kruopius. Jei kas pabėgdavo ir vėliau juos sugaudavo, tada jie nieko nebegalėdavo su savimi pasiimti. Kitus, vėliau grįžusius iš miškų, suėmė. Iš lėto judančios vežimų virtinės su tremtiniais — klaikus vaizdas. Pati tai matydama verkiau ir galvojau: jie turi palikti tėvynę, o mes čia liekame".

Johannes Sch., 60 metų amžiaus, nuo 1947 metų buvęs Zapyškio ir Ariogalos apylinkėse:

"Iš Lietuvos 1948 metais buvo ištremta 80,000 žmonių. Beveik kiekviename kaime matomos trėmimų žymės — apleistos sodybos. Išvežta man žinomoje apylinkėje bent geri 5%. 1949 metų pavasarį, kovo — balandžio mėn. irgi buvo trėmimai, bet ne tiek daug. Vėliau trėmė tik pavieniai, ir ten, kur rasdavo partizanų ar pan. Apleistų sodybų yra daugiau, nes steigiant kolchozus, daug buvusių ūkininkų, kurie tik turėjo galimybės persikelti į miestą, metė savo ūkius ir pabėgo. Apleistieji trobesiai nyksta, langai ir durys visų pirma išlupinėjami, stogas netaisomas, tad palengva visas namas sugriūva ir tampa sukūrenamas. Tremiant pats nemačiau, tik mačiau kaip rusai išgrobė ir vežė daiktus — ūkio padargus, vežimus, maišus su javais, baldus, dviračius, siuvamas mašinas. Mat, išvežtieji dažniausiai būdavo turtingesnieji ūkininkai".

San Juan ugnikalnis vėl veikia...

Vakar ir rytoj

P. DANTAS

•

Jei nori, kad paslaptį visi sužinotų, pasakyk draugui niekam nesakyti...

Bet šį kartą įvyko dar geriau.

Laike Lietuvių Bendruomenės pirmininkų suvažiavimo Paryžiuje (šią vasarą) dr. Karvelis, VLIKo narys, sutiko atidengti "kortas", jei jo pasakojimas nebus protokoluojamas ir visa tai pasiliks tarp keturių sienų. Tam visi pritarė, bet Karveliui, kaip tai davatkai, nežėjo liežuvis ir pasipylė straipsniai, kuriuose jis ne tik aprašė, ką kalbėjo, bet ką ir kiti sakė, nors buvo susitarta viską laikyti paslaptyje.

***

Tame suvažiavime dr. Karvelis, dalyvavęs kaip svečias, buvo paprašytas papasakoti apie VLIKo veiklą. Bet jam buvo lengviau kalbėti apie tarptautinę padėtį, negu apie VLIKo neveiklą. Tarptautinę politiką jis taip optimistiškai, taip naiviai nušvietė, jog tai išsaukė visų susirinkusiųjų lūpose šypseną, ir Vokietijos lietuvių bendruomenės pirmininkas Zundė pastebėjo:

"Karvelis daug kalbėjo apie tarptautinius įvykius, bet gal pasakytų apie VLIKo vidaus veiklą".

Prispirtas prie sienos, Karvelis pradėjo girtis VLIKo informacijos tarnyba, Elta, radiju (kurio neturi). Neiškentęs, Anglijos lietuvių bendruomenės pirmininkas Bajorinas pasakė:

"Ar neperdaug vyniojama į vatą? Mūsų reikalai labai blogi. Moralinis veikshių stovis labai nusmukęs. Yra Bonnos reikalas."

Į tai Karvelis atsakė: "Tai gerai, kortas ant stalo! Bet su sąlyga, kad viskas, ką mes čia kalbėsime, pasiliks tarp keturių sienų ir nebus protokoluojama".

***

Savo laiške (Nepriklausomoje Lietuvoje) Karvelis iškraipo faktus, pažymėdamas, kad min. S. Bačkis susirinkime atstovavo Diplomatijos Šefą S. Lozoraitį.

Min. S. Bačkis suvažiavime aiškiai pasakė, kad jis kalbės savo vardu, niekeno neįgaliotas. "Specialiai nesu įgaliotas tuo reikalu kalbėti, bet tikiuos turį pakankamai informacijų. I diskusijas a priori neisime. Diplomatinė tarnyba kreipsianti į visuomenės balsą".

Ir min. Bačkis pradžioje papasakojo anekdotą iš Prancūzijos absoliutinės monarchijos laikų, kai Prancūzijoj viena politika buvo vedama karaliaus, kita jo užsienių reikalų ministerio ir trečia — karaliaus sugulovės. "Diplomatinė tarnyba niekad VLIKo neignoravo. Užsienis į VLIKą žiūri kaip į bet kokios tautinės grupės komitetą. Jis oficialiai tarptautinėj plotmėj nepripažintas. Oficiali yra diplomatinė tarnyba. Formalus, kaip sakant, legalus momentas turi būti išlaikytas ir reikia stengtis, kad jis kiek galima ilgiau tęstųsi".

Į tai Karvelis atsakė: "VLIK neneigė ir nėra nusistatęs neigti nei atstovų, nei jų funkcijų. Federalinei vokiečių vyriausybei priklauso reikalas pripažinti kuo VLIKas yra, dėl to, ką čia turi diplomatinė tarnyba?"

Toliau Karvelis pabrėžė, kad susirinkusiųjų bendruomenės pirmininkų balsas VLIKui nėra privalomas. Nors VLIKas nesiskaito su visuomenės balsu, vis dėlto Karvelis sutiko popietiniame posėdy slaptai, su sąlyga, kad tai nebus niekur skelbiama, papasakoti apie Bonną. Ir ką jis vėliau padarė? Pats tą paslaptį išnešė į viešumą, ją suklastodamas, nes buvo tikras, kad neliko jokio protokolo.

Tačiau liko liudininkai.

***

Laike suvažiavimo, Anglijos lietuvių bendruomenės pirmininkas Bajorinas paprašė Karvelio patikslinimo: ar tiesa, kad VLIKo informacijos tarnybos vedėjas M. Geležinis, rašydamas Ispanijos radijo direktoriui raštą, pasirašė "Ministro de Informacion de Lituania" (Lietuvos Informacijos Ministeris)?

Karvelis pareiškė, kad jis nieko apie tai nežinąs ir žadėjo, grįžęs į Vokietiją, ištirti šį reikalą.

Gal Karvelis ir nežino, kad Geležinis vadinasi informacijos ministeriu, bet ar pats Karvelis neturi atsispaudinęs vizitinių kortelių su "Lietuvos Užsienių Reikalų Ministerio" titulu?

Yra žmonių, kurie matė tą jo vizitinę kortelę! Ne paslaptis, kad jis prie savo automobilio norėjo prisikabinti "C.D." (diplomatinio korpo) lentelę.

Kada pagaliau bus išsigydyta VLIKe nuo tos "ministeriavimo" ligos ir rimtai pradėta žiūrėti į Lietuvos laisvinimo reikalus?

Tautos šventė

Vytautas Didysis

Rugsėjo 8-toji yra mūsų tautos šventė. Tą dieną prisimename Didžiosios Lietuvos Kunigaikštystės praeitį ir 1430 m. rugsėjo 8 d., kada Didysis Lietuvos Kunigaikštis Vytautas turėjo karūnuotis Lietuvos karaliumi.

Vytauto Didžiojo Lietuva savo plotu buvo didžiausia to meto valstybė Europoje. Jos ribos siekė nuo Baltijos ligi Juodųjų jūrų ir nuo Kalugos ligi Liublino apylinkės. Ji buvo pylimas prieš totorių invaziją į Europą ir per šimtmečius stiprus barjeras germanų ekspansijai į rytus.

Didžiausias Vytauto siekimas buvo padaryti Lietuvą didelę ir galingą. Nuo 1392 m. oficialiai pripažintas Lietuvos valdovu, Vytautas nenuilstamai siekė savo užsibrėžtų tikslų. Jo pagrindiniai tikslai buvo: vokiečių veržimosi į Lietuvą sustabdymas, rusų žemių pačiūmas į savo valdžią, krašto vidaus sutvarkymas ir atsipalaidojimas nuo unijos su lenkais.

Vokiečius jis sumušė tarp Tannenbergo ir Griunvaldo 1410 m. Šitas didysis mūšis sulaikė viso germaniškojo pasaulio bangą, kuri taip triukšmingai veržėsi į rytus. Tuo būdu, vokiečių veržimąsi į rytus buvo sustabdęs keliems šimtams metų.

Rytuose Vytauto valdžiai nebuvo tekęs tiktai Pskovas su Naugardu. Vytautas buvo oficialiai paskelbtas ir Maskvos kunigaikščio savo dukters Sofijos sūnaus globėju. Šiaip visos žemės, dėl kurių dar Algirdas varžėsi su Maskva, jau buvo patekusios į Vytauto valdžią.

Vytautas sutvarkė kraštą viduje, priversdamas savęs klausyti daugybę sritinių kunigaikščių. Jo valdoma Lietuva tapo krikščioniška valstybe, įstojo į pasaulio valstybių tarpą ir tapo lygi su visomis kitomis.

Painiausias ir sunkiausiai išsprendžiamas buvo unijų su lenkais reikalas. Ilgų metų diplomatinės pastangos Vytautui nesisekė. Eilė sutarčių (Astravos — 1392 m., Vilniaus — 1401 m., — Horodlės — 1413 m.) tai atpalaiduodavo, tai vėl sutvirtindavo nelemtus Krėvoj 1385 metais užmegztus saitus. Pagaliau, 80 metų senis ryžtasi eiti į konfliktą su lenkais ir be jų sutikimo pasiskelbti suvereninju Lietuvos karaliumi. Karūnacijos iškilmės skiriamos 1430 m. rugsėjo 8 d. Vilniuje. Deja, lenkai sulaiko pasiuntinius ir pagrobia karūną su visais dokumentais. Karūnacijos apeigoms vėl buvo skirta nauja data, bet senelis Vytautas nebesulaukia, miršta Trakuose...

Nors Vytauto karūnavimosi iškilmės ir neįvyko, tačiau ta diena Vytautą karūnuoja jo nuveiktų darbų aureole. Jis — mūsų praeities galybės ir mūsų atgimimo simbolis. Vytautas pats asmeniškai išgyvenęs įvairius smūgius, atlaikęs sunkiausius bandymus ir nepasisekimus, turi būti ir mums nemirštamas pavyzdys lietuviškos stiprybės, valios ir vienybės.

A. Dimas

IR LENKŲ VEIKSNIAI PEŠASI

Egzilinės lenkų vyriausybės krizė dar aštrėja. Prezidentas A. Zaleskis nepasitraukia iš savo pareigų ir nepaskiria savo įpėdinio, nors savo paties iškilmingu aktu savo laiku patvirtino, kad pagal Lenkijos konstituciją jo kadencija baigiasi 1954 m. birželio 9 d.

Prezidentą Zaleski palaiko susidariusi vadinamoji "dvaro grupė", o jo pasitraukimo ir gen. Sosnkowskio paskyrimo naujuoju valstybės prezidentu reikalauja visos Tautos Vienybės Taryboje susijungusios lenkų tremtinių grupės, kurios taip pat primygtinai reikalauja tremties visuomenei didesnės įtakos vyriausybėje, paneigdamos politinių partijų vadovaujamą vaidmenį.

Lenkų populiarusis generolas W. Anders rugpjūčio 4 d. griežtai pasisakė prieš Zaleski, atviru laišku Zaleskiui, kaltindamas jį konstitucijos laužymu. Gen. Anders konstatuoja, kad Zaleskis neturįs lenkų pasitikėjimo, o jo noras išlikti toliau prezidentu neturįs nei moralinio, nei politinio pagrindo. "Giliai apsvarstęs susidariusią padėtį, tvirtinu, kad Tamsta nebegali eiti Valstybės Prezidento pareigų, ir, sąžinės vedamas, skelbiu, kad nelaikau Tamstos Valstybės Prezidentu ir karo jėgų viršininku," — baigia savo kreipimąsi gen. Anders.

● **Sovietų Sąjunga ir Švedija pasirašė sutartį dėl bendradarbiavimo oro ir jūrų susisiekimo nelaimių atžvilgiu. Kadangi sutartis lietė Baltijos jūrą, kur nekartą yra įvykę žmonių bėgimai iš anapus geležinės uždangos, derybos truko gana ilgai.**

● **Nikolai Svernik, buvęs Sovietų Sąjungos prezidentas Stalino laikais, dabar sovietų prekybos galva, kviečia Britų Darbo partijos vadus aplankyti Rusiją ir ta proga tartis dėl atominių ir vandenilinių bombų nenaudojimo ateityje.**

Jungtinių Valstybių istorija

KAIP ATSIRADO PARTIJOS

Pirmojo prezidento Jurgio Washingtono inauguracija New Yorke. – Federalistai ir antifederalistai. – Skirtumas tarp Hamiltono ir Jeffersono.

Pirmieji rinkimai davė valdžios teisę žmonėms, kurie vėliau pasigamino konstituciją. Tautos parinkti rinkėjai vienbalsiai išsirinko Jurgį Washingtoną pirmuoju Jungtinių Amerikos Valstybių prezidentu. Viceprezidentu buvo išrinktas John Adams.

1789 metais balandžio mėnesį Washingtonas raitas atvyko iš Mount Vernon į New Yorką inauguracijai. Trentono gatvėmis jojant, baltai apsirengusios merginos po arklio kojomis jam barstė gėles. New Yorke jis pasirodė Federal Hall balkone, Wall ir Nassau gatvių kampe, kur buvo susirinkusi gausi minia. Jis prisiekė prieš Bibliją. Minia sveikino nosinėlėmis ir kepurėmis. Prezidentas buvo išblyškęs. Jis žinojo, kad jo pareigos nebus lengvos. Prezidentui buvo reikalingas orumas, bet tuo pačiu kartu nenorėta erzinti republikonų. Daug padėjo įgimtas jo asmens kuklumas. Visos tos apeigos tapo tradicija.

Taip jau buvo lemta, kad kas ketvirti metai naujai išrinktas prezidentas prisiekia prieš Bibliją ir minią, susirinkusią pažiūrėti iškilmių, kurios turėjo būti nemažesnės už Anglijos karaliaus vainikavimo iškilmes.

Tokiu būdu susikūrė prezidento inauguracijos iškilmių tradicija.

Washingtonas, kaip prezidentas, parodė tokias pat kvalifikacijas, kaip ir kariuomenės vadas. Jis buvo metodiškas, darbštus ir sąmoningas. Jis rūpestingai žiūrėjo visų dokumentų, negailėdamas laiko sprendimams. Jo administracija buvo jauna ir todėl menkiausia smulkmena reikalavo dėmesio. Jis tuojau suprato, kad prezidentas neprivalo būti lengvai prieinamas. Paruošęs klausimų lakštą, jis jį įteikdavo Jay, Madison, Adams ir Hamiltonui.

Adams siūlė įvesti karališką protokolą su ceremonijų viršininkais, kai tuo tarpu privačiai prezidentas galės gyventi, kaip ir visi piliečiai. Hamiltonas, priešingai, siūlė vengti didelių iškilmių, susijusių su prezidento asmeniu. Jis taip pat sakė, kad prezidentas neprivalo svečiuotis kitur ir pats svečius priiminėti tik respublikos švenčių progomis.

Kaip prezidentą vadinti? Mister? Sir? Ekscelencija? Keletas senatorių siūlė vadinti: Jo Didybė Jungtinių Valstybių Prezidentas, Jų Laisvės Gynėjas. Tai kvepėjo Cromweliu ir todėl Atstovų Butas pataisė: Jungtinių Valstybių Prezidentas.

Washingtonas buvo patenkintas.

Tada John Adams iškėlė klausimą, kokią vietą užims prezidentas, atėjęs į Senatą. "Kuo aš tada būsiu?" (Mat, Adams buvo vicepreidentas ir kartu Senato pirmininkas).

Nors konstitucijoje nebuvo kalbama apie ministerių tarybą, prezidentui reikėjo bendradarbių. Buvo sakoma, kad jis gali tartis su svarbesniųjų vykdomųjų tarnybų vedėjais, kurių pradžioje buvo nedaug.

Valstybės sekretoriui (Jeffersonui) buvo pavesta vidaus ir užsienio reikalai. Hamiltonas rūpinosi iždu. Knox tvarkė karo ir Randolph — vyriausiojo valstybės gynėjo reikalus. Tarp kita ko, Osgood buvo pirmasis pašto viršininkas arba Post Master General.

Tarp Anglijos ministerių tarybos ir Jungtinių Valstybių

administracijos nebuvo panašumo. Anglijos ministeris pirmininkas tariasi su savo kolegomis. Jungtinių Valstybių prezidentas neturi kolegų. Jis vienas valdo. Jei visi jo sekretoriai yra priešingi jam, jis vienas, savo vardu, sprendžia.

Jeffersonas buvo ambasadorium Paryžiuje, kai Washingtonas nutarė jį skirti Valstybės sekretorium. Jeffersonas, nenorėdamas, sutiko: "Asmeniui nepriklauso pasirinkti pareigos", rašė jis prezidentui. "Tai jums priklauso mus skirti ten, kur mes galėtume būti naudingesni visuomenei".

Hamiltonas ir Jeffersonas atstovavo dvi skirtingas politines filosofijas, ir joks istorikas negali apie juos rašyti, nepravesdamas paralelės.

Hamiltonas atstovavo rezistenciją, Jeffersonas — sąjūdžio partiją. Jeffersonas buvo turtingas plantatorius, turėjo daug vergų ir buvo demokratas. Hamiltonas neturėjo turtų ir vergų, bet buvo aristokratas. Hamiltonas, kurio gyslose tekėjo prancūzų kraujo, gėrėjosi anglų tradicijomis. Jeffersonas, kuris savyje taip pat turėjo prancūzų kraujo, gėrėjosi Diderot ir Rousseau. Hamiltonas, kaip ir daugelis aristokratų, buvo pesimistas ir skelbė, kad žmogus žmogui yra vilkas. Jefferson, kaip ir daugelis demokratų, buvo optimistas, ir skelbė, kad kiekvienas žmogus gimsta geras, bet vėliau jį sugadina sąlygos. Hamiltonas manė, kad kraštas turi turėti tvirtą valdžią. Tuo tarpu Jeffersonas galvojo, kad valdžia turi būti kuo švelniausia. Hamiltonas nekentė netvarkos. Jeffersonas sakydavo, kad jis nepriešingas kartas nuo karto kylantiems neramumams. Hamiltonas norėjo Ameriką paversti pramonės kraštu. Jeffersonas — ūkio. Hamiltonas ieškojo bankininkų paramos. Jeffersonas — ūkininkų.

Jiedu skyrėsi ne tik manieromis, bet ir doktrinomis. Hamiltonas buvo neaukšto ūgio, laibas, elegantiškas, avėjo baltas šilkines kojines ir puošdavosi mezginiais. Jis pudruodavosi plaukus ir juos pindavo į kasas. Jeffersonas, priešingai, nesirūpindavo savo išvaizda ir buvo nevikrus judesiuose.

Hamiltonas pasitikėjo veikla, burdamas savo šalininkus. Jeffersonas savo partiją kūrė iš lėto. Trumpai, Hamiltonas buvo doktrinos žmogus, Jeffersonas — politikas.

Kol Jeffersonas buvo Prancūzijoje, Madisonas jį pavadavo Kongrese. Jis ir patiekė Kongresui Jeffersono pasiūlymą prie konstitucijos prijungti teisių deklaraciją, kuri buvo priimta ir vėliau valstybių ratifikuota.

Ši deklaracija arba Bill of Rights garantuoja religijos laisvę, draudama Kongresui išleisti įstatymą, kuriuo viena religija turėtų daugiau teisių už kitas. Tikėjimas yra žmogaus sąžinės reikalas. Žodžio, spaudos ir susirinkimų laisvė. Taip pat laisvė turėti ginklą.

Pirmasis Hamiltono rūpestis buvo paruošti iždo apyskaitą. Pagal ją, buvo rasta, kad federalinė valdžia užsieniui skolinga 12 milijonų dolerių, 42 milijonai dolerių vidaus skolos ir valstybių skolos siekė 22 milijonus dolerių.

Į gana trumpą laiką jis sugebėjo pakelti pinigo vertę, nors jo planų vykdymas nebuvo lengvas. Kai kurios valstybės jį aštriai kritikavo.

Kaip jau minėjome, amerikiečiai buvo susiskaldę į federalistus ir antifederalistus. Bet tai nebuvo nauja. Dar prieš revoliuciją, Whigs ir Tories tarp savęs diskutuodavo. Po revoliucijos, Tories Amerikoje išnyko. Būti konservatorium, reiškė būti ištikimu Anglijai. Po revoliucijos, ta visuomenės dalis, kuri norėjo stipresnės federalinės valdžios, sudarė federalistų partiją. Opozicijos partija, kuri vadinosi antifederalistais, nebuvo priešinga federalinei valdžiai, bet tik norėjo, kad jos teisės būtų ribotos. Antifederalistai netrukus virto republikonais. Tuo vardu vadindamiesi, jie manė sėkmingiau kovosią su monarchistais.

Federalistai, ypač Hamiltonas, rėmė kapitalo savininkus, laivų statytojus, stambius verslininkus, turtingus advokatus ir t.t. Republikonai kalbėjo ūkininkų, plantatorių ir amatininkų vardu. Jie tvirtino, kad Hamiltono metodai (tada buvo kalbama apie vieno banko steigimą) skatins tik spekuliaciją ir papirkimus.

Debatai vyko ekonominiais, bet kartu ir politiniais klausimais.

Kurie norėjo matyti Ameriką žemės ūkio kraštu esant, buvo jeffersoniečiai. Kuriems rūpėjo Ameriką supramoninti, buvo hamiltoniečiai. Pietūs ir vakarai, daugumoje, palaikė Jeffersoną. Rytų pakraščių didmiesčiai rėmė Hamiltoną. Temperamentas čia irgi darė savo. Farmerių ir verslininkų tarpe buvo ir republikonų.

Plačiau žvelgiant, reikėtų pasakyti, kad republikonai buvo demokratai, o federalistai — aristokratai Republikonai atstovavo opoziciją, o federalistai — poziciją.

Atrodytų, lyg šios dvi, viena kitai priešingos, koncepcijos, buvo naudingos. Bet praktika parodė, kad abiejų grupių žmonės negalėjo bendradarbiauti toje pačioje administracijoje. Washingtonas galvojo, kad jis turi būti virš partijų ir rinktis bendradarbių ten, kur jų galima rasti. Jo širdis buvo su Hamiltonu ir todėl jis prašė jį suredaguoti pirmąją kalbą. Hamiltono laimėjimai finansinėje srityje atrodė labai dideli ir naudingi.

Jeffersonas, priešingai, mažiau rūpinosi gerovėmis, bet siekė daugiau lygybės. Jis grįžo iš Prancūzijos, būdamas to meto prancūzų filosofijos įtakoje. Jis dalyvaudavo Paryžiaus debatuose ir čia, Amerikoje, iš lėto pradėjo organizuoti republikonų partiją. Jis neabejojo, kad kovoje tarp republikonų ir federalistų, tai yra tarp kaimo ir miesto, šiame žemės ūkio krašte laimės republikonai.

Seka: "Federalizmo smukimas".

KIEK IŠLEISTA KNYGŲ

Pagal "Knygų Lentynoje" paskelbtus duomenis per pirmą pusmetį laisvajame pasaulyje pasirodė liet. leidinių:

	viso,	knygų,	grož. lit.
1951	65	52	9
1952	90	81	18
1953	86	82	20
1954	74	70	15

Per antrą pusmetį paprastai pasirodo žymiai daugiau leidinių, pav., 1951 m. — 133, 1952 m. — 117, 1953 m. — 127. Naujame "Knygų Lentynos" Nr. 5—6 (geg. — birž.) randame aprašymą 48 leidinių, iš jų 1954 m. — 30, 1953 m. — 3 ir 1951 m. — 15. Šiais metais periodikos straipsnių paskelbta lygiai 300. Nurodyta daug medžiagos pranešimams apie spaudos atgavimą, tuo reikalu buvo parašyta jau 56 straipsniai, jų tarpe yra ir išlikusių kovotojų atsiminimai.

●

● Janet Jagan, Amerikoje gimusi Britų Guianos prokomunistinės partijos generalinė sekretorė, už nelegalių susirinkimų šaukimą nubausta 30 dienų kalėjimo.

Turistai, prisiskaitę apie Romą, mano ją gerai pažįsta. Taip manė ir šis vyrukas, nematęs amžinojo miesto.

PIRMAJAM LIETUVIŲ DIENRAŠČIUI VILNIAUS ŽINIOMS PASIRODŽIUS

Kosto Stikliaus atsiminimai apie Petrą Vileišį ir pirmuosius lietuvių spaudos laisvės metus.

Inžinieriaus Petro Vileišio vardą pirmą kartą nugirdau dar jaunas būdamas, 1890 metais savo gimtinėje (Suvalkijoje). Iš studentų Motiejaus Demeikio ir Juozo Sipailos pašnekesio sužinojau, kad raštuose taip dažnai pasirašąs P. Neris yra Petras Vileišis, gyvenąs Vilniuje. Apie 1901 metus, už lietuviškų laikraščių ir atsišaukimą platinimą maskoliškų žandarų persekiojamas, nuvykau paslapčiomis į Vilnių. Ten be dokumentų ir pinigų, didelio lietuvystės rėmėjo Valentino Urbanavičiaus priglaustas, sunkiai susirgau.

Buvo šalta žiema. Turėjau padaryti operaciją ir todėl buvau reikalingas ligoninės. Ir štai vieną dieną atvyko manęs pažiūrėti du dideli, meškenose paskendę, ponai. Vėliau sužinojau, kad vienas tų ponų buvo inž. Vileišis.

Žandarų visur jieškomas, gulėjau šv. Jokūbo ligoninėje daugiau pusės metų. Mane lankė advokatas Jonas Vileišis, Urbanavičius, ir kiti Vilniaus lietuviai. Kas mokėjo už ligoninę, nežinau. Bet vėliau teko nugirsti, kad užmokėjęs Petras Vileišis. Nuo tų sunkių persekiojimo metų, kada visa, kas lietuviška, reikėjo slėpti, praėjo daug metų. Visas smulkmenas sunku ir beatsiminti. Bet tiems visiems asmenims, kurie anais priespaudos laikais visiems ir man yra tiek daug gero padarę, likau visą amžių kaltas ir dėkingas.

Spaudą leidus.

1904 metų pavasarį parlėkė gandas, kad spauda leista. Rusų laikraščiai vos per pusę lūpų teprasitarė, bet užtat kunigai iš sakyklų skelbė ir žmonės kuo plačiausiai apie spaudos atgavimą kalbėjo. Visų šiek tiek susipratusių lietuvių akys buvo nukreiptos į Vilnių, į Petrą Vileišį.

Bet praėjo vasara, o visų lauktasis laikraštis nesirodė. Gi Prūsuose ir Amerikoje leidžiamus, maskolių cenzūra neįsileido. Net nekalčiausių maldaknygių nė visada įsileisdavo. Mat, cenzoriai lietuviškai nemokėję, o būdavę skiriami iš pasitarnavusių maskoliškai valdžiai valdininkų. Tad iš baimės nusidėti, net savo šešėlio bijodavę.

Tik nebeilgai laukėme. Apie lapkričio 15 d. 1904 metų visų lietuvių net akys nušvito. Parėjo pirmojo lietuviškojo dienraščio kviesliai — su Petro Vileišio parašais pranešimai, kad netrukus pradėsiąs eiti pirmasis lietuvių dienraštis Vilniaus Žinios. Viską metęs nusiskubinau į Vilnių pažiūrėti, kaip tas dienraštis išeis. Na ir ke-

Pirmasis dienraštis

Vilniuj radau baigiamą tvarkyti Vilniaus gatvėje Nr. 10 spaustuvę. Redakcija buvo Antakalnio gatvėje Nr. 6, prieš miesto sodą, labai gražioje vietoje. Spaustuvėje radau Mártyną Kuktą, Aleksandrą Ratkų ir keletą lenkelių bei ruselių zecerių. Redakcijoje sutikau Gabrielių Liandsbergį ir kitus, Joną Kriaučiūną, Praną Klimaitį, Adolfą Vėgelę, Joną Siabą, Jurgį Baltrušaitį (griškabūdiškį), Landsbergaitę ir kt., kurių pavardžių nebeprisimenu. Prie redakcijos priklausė, bet ne redakcijoj darbavosi, Povilas Višinskis, Jonas Jablonskis, Lazdynų Pelėda, Šatrijos Ragana ir kiti. Kurie ne kurie iš jų, dėl man tuomet nesuprantamų priežasčių, iš redakcijos pasitraukė

Įspūdingiausia diena, tikriau pasakius naktis — buvo išgruodžio 9 į 10 d. 1904 m., kai išėjo pirmasis Vilniaus Žinių dienraščio numeris. Į spaustuvę laukti pirmojo numerio susirinko drauge su Petru Vileišiu visi bendradarbiai. Naujas šriftas, nauja mašina, lietuvių kalbos nemoką zeceriai, nepriprasti rankraščiai, gausios korektūros klaidos, visa tai darė keistą, bet jaukų įspūdį. Pagaliau, gal jau po 12 valandos nakties, mašinistas atneša į spaustuvės kontorą pirmojo Vilniaus Žinių numerio pirmąjį egzempliorių.

Visi susirinkusieji džiaugsmingomis akimis sužiuro. Sveikinimams, glėbiavimuisi, bučiavimuisi, džiaugsmo ašaroms galo nebuvo. Ir kas šiandien beišreikš visų tų žmonių susijaudinimą, kas supras tą džiaugsmą, pats tenai nedalyvavęs ir viso to nematęs. Visi išsivaikščiojo pakeltu ūpu, išsinešdami po Vilniaus Žinių numerį.

Spausdinimo vargai

Redakcijoje žmonių buvo nemaža, bet korektūrų taisyti nebuvo kam. Ir koks gi taisymas, jei nebuvo taisyklingai surinkto nė vieno žodžio. Be to, pati kalba nebuvo nusistojusi. Taigi sekmadieniais susirinkdavo Vilniaus Žinių redakcijon visi bendradarbiai, o Jonas Jablonskis paimdavo bet kurį straipsnį ir skaitydamas nagrinėdavo atskirus žodžius bei sakinius. Nurodydavo kaip rašoma ir kaip reikėtų, arba kaip nereikėtų rašyti. Čia buvo tikra akademija. Nors jau daug metų praėjo, bet tų Jono Jablonskio pamokų nepamiršome. Atsimename kaip šiandien buvus, jo žodžius, posakius, net veido išraišką ir gestus.

Taip mokėmės kalbos ir gerinome laikraščio stilių. O viskas dėlto, nežiūrint dviejų korektorių, manęs ir A. Rucevičiaus, pasitaikydavo nemaža korektūros kuriozų.

Petras Vileišis kasdien ateidavo į spaustuvę ir prieš pat dienraščio lauždymą pats visą medžiagą peržiūrėdavo, kai ką išbraukdavo arba prirašydavo.

(Nukelta į 6 psl.)

TREMTINIO DIENORAŠTIS

PR. STIRBYS

Sausio 7—9 d.d.

Užupiai irgi pardavė arklius. Aš patariau dar neparduoti, pašaro gali pakakti dar kokiam mėnesiui, o po to, sakau, gal bus kokia išeitis. Juk ir pavasaris nepertoli...

— Kas iš tų arklių! — suniekino mane Užupis. — Karvė, tai kas kita! Išmokysiu vežimą traukti, tai bėdos atveju ir arklius man pavaduos ir... pieno duos.

Ir, aišku, taip padarė, kaip buvo nusprendęs. Gavo keletą šimtinių vokiškų markių, šeria sau iš Lietuvos beržynų atsivestą "šėmutę", melždamas kasdien po porą litrų pieno ir juokiasi iš mūsų pastangų perkalbėti, kad ją parduotų.

— Matote, ar aš nesakiau, kad dykai šerti niekam nereikalingus arklius! — kiekviena proga jis prisimindavo karvės "naudingumą". O kai ateis pavasaris...

Tuo tarpu neatspėjamasai likimas skubėjo, bėgo lyg pavasario tvanas, kurio sriautuosna papuolęs Užupis išsižadėjo paskutinės galimybės kada nors vėl pakelti bures į vakarus, išsižadėjo savęs, savo ateities ir rytojaus, pats to visais nenujausdamas, neatspėdamas.

Šiandien sukanka lygiai trys mėnesiai, kai apleidome tėvišką!

Sausio 14 d.

Ties Vysla Lenkijoje bolševikai pradėjo plataus masto puolimus. Tuo tarpu Vengrijoje ir Kuržemėje mūšiai atslūgo.

Užupiai gavo sūnaus Stasio laišką. Jie jau atsidūrę pietų Vokietijoje. Sako, būtų nieko sau gyvenimas, tik anglai nuolat apmėto "neprinokusiais" obuoliais... Vitas parašė iš Mozūrų, kad greičiausiai teksią ten pasilikti per žiemą, nes apie atleidimą negali būti nei kalbos. Nebent... pabėgti arba laukti kol bolševikai išvys!

Žiema pamažu slenka pirmyn. Nors tiek džiaugiamės, kad šiaurys mažiau margina mūsų vargingų būstų langus, kad žvarbūs vėjai mažiau pučia. Tada ir vargas atrodo lengvesnis ir kažko neaiškaus, nenusakomo laukimas įmanomesnis.

Pirmame aukšte gyveną senukai šeimininkai sugyvenami. Bežemiai dvaro aviganiai turėjo porą karvių, šėrė trejetą kiaulių, būrį vištų ir šalia to dar pirkosi maistą pagal korteles. Dažnai užeidavome pasikalbėti, radijo pasiklausyti. Sužinojau duodamą lietuvišką pusvalandį per Wekselį siųstuvą, kur, be "fiurerio" būstinės pranešimų, nieko daugiau nepasakydavo. Bet vis lietuviškas žodis.

Senukai skųsdavosi dėl dingusių kažkur tolimuose frontuose sūnų, rodydavo gedulo kaspinu perrištą jauno "obergefreiterio" paveikslą, nubraukdavo ašaras ir atsidusdavo:

— Das ist schon kaput! Ir antrasis sūnus. Jau pusė metų kaip nebegauname jokios žinios. O Gott, O Gott! Ir kas mums senatvėje beliko: pralaimėjimo sulaukti arba šios pastogės bei darbo netekti?!

Vėl neramios žinios. Iš žvalgybinių dalinių esą pastebėta, kad bolševikai kažkam ruošiasi, kad tarlamąjį fronto atoslūgį išnaudoją naujos kariuomenės gabenimui ir ginklų transportams, kad pafrontėje vykstąs neįprastas judėjimas, kažkoks persigrupavimas. Pasireiškus vietinio pobūdžio puolimams, vokiečiai juos atremią. Atseit: "...rytų fronte nieko naujo!"

— Gal ir šiuokart nieko ypatingo nebus, — galvojau klausydamasis paskutinių pranešimų iš "vyriausios fiurerio būstinės". — Gal tuo tarpu ims judėti vakarai ir galų gale patys naciai pamatys savo beprasmį keturių frontų karą?

Vieną šaltoką sausio sekmadienį, pasistatę apikakles, bridome su Kristina per apsnigtus rugius, griuvinėjome arimų vagose ir krapštėme nuo akių įkyriai lendančias snaiges. Mūsų laisvalaikių bei švenčių viešnagė buvo miškelis, kur pas Ignus ir Užupius rasdavome savo kelio galą, kur eidavome nuobodulį išblaškyti, praeities prisiminti, dėl nežinomos ateities padiskutuoti, pasiginčyti.

Po laukus vėjas vaikė purų sniegą. Vietomis prakasti rugių želmenys rodė netoliese įgaausį šeimininkaujant. Staiga šis, pakilęs iš pusnyno, nušuoliavo miškan. Ten jį pasitiko būrelis stirnų, kurios, pamačiusios nepageidaujamus

AR JŪS NEKENČIATE SAVO DARBO

Praktiškai, kiekvienas amerikietis vyras — ir daug amerikiečių moterų — privalo dirbti pragyvenimui, tai yra užsidirbti algą. Kaip sėkmingai tai atliekame, priklauso nuo to, kaip sumaniai nukreipiame savo sugebėjimus tokiomis kryptimis, kurios suteikia mums daugiausia atlyginimo.

Mokslas kurį laiką domisi algininku. Čia, klausimų ir atsakymų forma, patiekiama kai kurie jo atradimai.

Ar jūs būtumėte laimingesnis, jei jums nereikėtų dirbti pragyvenimui?

— Ne. Jei jūs paveldėtumėte pakankamai pinigų atsisakyti nuo darbo ir galėtumėte nedirbti, galima eiti lažybų, kad jūs tai apgailėtumėte. Psichologas George Ross Wells nurodo į tai, kad pelnyti pragyvenimą — dirbti ir būti apmokamu už tai — yra jūsų vertės teigiamas įrodymas. Ir šis pakartotinis patvirtinimas yra labai svarbus jūsų savigarbos ir savimi pasitikėjimo jausmui, kas žmogui būtinai reikalinga.

Studijos taip pat rodo, kad fizinė veikla, darbo forma, vaidina gyvybinį vaidmenį, užtikrinant gerai išlygintą (subalansuotą) asmenybę. Darbas sumažina konfliktus ir mūsų planų pavertimą į niekus. Jis suteikia mums progą akivaizdžiai save išreikšti. Taip pat, priversdamas mus nuolat prisilaikyti tikrovei, jis padeda mums nenutraukti ryšių su gyvenimu.

Žmonės, išėję į pensiją, nėra laimingiausi. Sociologas Judson T. Landis, ištyręs beveik 500 įvairių gyvenimo sričių asmenų gyvenimą, rado, kad žymiai daugiau kaip pusė vyrų ir moterų buvo laimingiausi tada, kada jie sunkiausiai dirbo ir turėjo atsakingiausias pareigas.

Kokio pobūdžio darbą dirbdami, jūs, greičiausiai, būsite sėkmingiausi?

— Tokį darbą, kokį jūs labiausiai mėgstate. Studijos rodo: jei jūs nelabai mėgstate savo darbą, maža tėra galimumų, kad jūs kada nors šį darbą dirbdamas atsižymėsite — nepaisant to, kaip sunkiai jūs to sieksite. Neseniai atlikta viso krašto apžvalga rodo, kad didelė dauguma tų asmenų, kurie savo srityse iškilo iki vadovaujančių vietų, dirbo darbą, kurį jie labai mėgo. Bet iš tų asmenų, kuriems nepavyko iškilti, beveik pusė laikė darbą "neįdomiu" ar "kvailu".

Kur jūs galite geriausiai dirbti?

— Tyrimai rodo, kad idealiai kiekvienas asmuo turi turėti tam tikrą vietą, kuri naudojama tiktai darbui, o ne kitam tikslui. Ohio universiteto psichologo Harold E. Burtt atliktos studijos demonstruoja kodėl tai teisinga. Idėja ši: jei asmuo dirba tiktai šioje vietoje, jis įsigyja tenai dirbti specifinį darbo įprotį. Toks yra stiprus ryšys tarp tam tikros vietos ir darbo, kad vien tik atsisėdus, jis jau pradeda dirbti. Šiuo patarimu, greičiausiai, jūs negalite pasinaudoti reguliarų darbą dirbdami, bet, jei jūs turite dirbti namie, jis jums padės.

Prof. Burtt nurodo į tai, kad nėra svarbu visą jūsų darbą atlikti tam tikroje vietoje, o tai, kad ši vieta būtų skiriama tiktai darbui. Jei jūsų stalas naudojamas pusiau pramoginei veiklai, kaip laikraščių skaitymui, šnekučiavimui, atgaivinančių gėrimų vartojimui ir t.t., tai panaikina užbūrimą. Atsisėdę, jūs galvosite apie šiuos dalykus ir jums bus sunku susikaupti ties darbu. Prof. Burtt nesako, kad jums nereikia laikas nuo laiko ilsėtis, o tai, kad reikia ilsėtis, pasišalinus nuo darbo stalo, tada jūs geriau dirbsite, kai sugrįšite prie jo.

Ar yra toks dienos laikotarpis, kada geriausiai dirbti sunkų darbą?

— Mokslinių studijų santrauka rodo, kad eilinis asmuo geriausiai dirba iš ryto. Žinovai dėlto sako, kad galime padidinti mūsų darbo našumą, svarbiausią darbą atlikdami rytą, o įprastinį (rutinos) darbą po pietų. Pramonės ir įstaigų darbininkų apžvalga rodo, kad daugumas mūsų pradeda geriausiai dirbti iš ryto, praslinkus valandai nuo darbo pradžios. Po šio "įšilimo laikotarpio", mūsų pajėgumas dirbti yra didesnis, kaip bet kuriuo mors kitu dienos laikotarpiu. Vidudieniui artėjant, mūsų pajėgumas pradeda mažėti. Po atgaivinančių priešpiečių, mūsų protinės ir fizinė energija trumpam laikui pakyla. Bet tai neilgai trunka — ir nuo šio laikotarpio pajėgumas vis mažėja, kol jis pasiekia žemiausią lygį vėlyvą popietį. Be abejonės, esama išimčių, bet tai vaizduoja beveik kiekvieno asmens vidutinį dienos darbą — ir jūs būsite gudrus, jei atitinkamai galite sutvarkyti jūsų darbą.

Ar jūs geriau galite dirbt darbo metu gulėdami?

— Pažodžiui kalbant, taip. Colgate universiteto studijos iškelia mintį įstaigų darbininkams vieton stalų duoti matracus, nes tada pajėgumas būtų didesnis. Tyrimai rodo, jei kojos laikomos šiek tiek aukščiau kaip galva, daugiau nuveikiama. Colgate psichologai, studijuodami studentus, rado, kad šioje būklėje dirbdami, studentai sprendė matematikos problemas 7.4 nuošimčiais greičiau, o tikslumas pagerėjo 14 nuošimčių. Tai rodo kraujo kiekio, einančio per smegenis, svarbą, greitį ir tikslumą, kuriuo jis veikia. Šia proga vienas psichologas pastebi, kad dėl stovinčios žmogaus padėties, būna vidutiniška, bet nuolatinė smegenų mažakraujystė.

Kokiai temperatūrai esant geriausiai dirbti?

— Tai priklauso nuo jūsų atliekamo darbo. Johns Hopkins universiteto mokslininkai tyrė, norėdami tiksliai nustatyti kokiai temperatūrai esant jūs daugiausia galite padaryti, mažiausiai įdėdami pastangų. Štai jų duomenys: fiziniai įtemptas darbas, 60 laipsnių, vidutiniškai sunkus darbas, 65 ir jei jūs įstaigos tarnautojas, jūsų pajėgumas dirbti keisis žiemą ir vasarą. Žiemos geriausia temperatūra nuo 68 iki 73 laipsnių, o vasaros nuo 75 iki 80 laipsnių.

Kaip naudingiausia išnaudoti poilsio laikotarpį?

— Tai priklauso nuo jūsų darbo. Cincinnati universiteto prof. Arthur G. Bills, pats studijavo šį reikalą ir tyrė kitų žinovų duomenis. Jis sako, jei jūs daugiausia fiziniai dirbate, tada visiškas poilsis yra geriausias. Bet, jei jūsų darbe būna ir protinis įtempimas, visiškas poilsis gali sumažinti jūsų pajėgumą dirbti iki tokio laipsnio, kad jums bus sunku vėl darbą pradėti. Anot prof. Bills, protinis darbininkas turėtų būti užsiėmęs kokia nors lengva, skatinančia veikla, pav.: trumpas pasivaikščiojimas, muzikos klausymas arba dalyvavimas gyvame pokalbyje. Tokja veikla daugiausia padeda išlaikyti proto budrumą ir tuo pačiu metu atleidžia sutrauktus raumenis ir pailsina nuvargintus smegenis.

Kodėl žmogui įgrysta jo darbas?

— Jei jūsų darbas jums atsibosta, jūs turite daug kompanijonų. Plačiai atlikta pramonės apžvalga praneša, kad dėl nuobodumo daug daugiau žmonių neateina į darbą, negu dėl visų kitų priežasčių, krūvon sudėjus. Daugiausia žmonėms darbas atsibosta dėl to, kad juos neaprūpina pakankamu paskatinimu arba tikslu.

Bet koks darbas — ar žaidimas — jums gali atsibosti, jei jūsų atlyginimas nebus tolygus jūsų įdėtoms pastangoms. Atlyginimu gali būti pinigai, pasitenkinimas, malonumas, tarnybinis pakėlimas, savęs išraiška, arba bet kas, kas jums atrodo vertinga.

Taip pat nuobodumas atsiras, jei jūs turite daugiau inteligencijos, negu to reikalinga jūsų darbui. Taigi, dirbk tokį darbą, jei leidžia aplinkybės, kuris geriausiai atitinka jūsų protiniams sugebėjimams.

Ar normalu nekęsti darbo?

— Kai kurie asmenys aktyviai nemėgsta darbo. Jie nekenčia jo ir laiko jį kažkuo, ko reikėtų vengti, jei tik galima. Psichologai tokią pažiūrą į darbą vadina ergofobija ir tai neurozės ženklas. Ergofobikas lygiai bijo darbo, kaip žmogus, sergąs klaustrofobija, bijo uždarų vietų. Jam darbas nesuteikia jokio pasitenkinimo ir jis dirba tik socialinio ir ekonominio spaudimo verčiamas.

Žinomas psichiatras, dr. Bernard S. Robbins, rūpestingai tyrė tokius asmenis, kurie laiko darbą nuodais. Toks darbo bijąs asmuo niekuomet atvirai nemaištaus prieš darbą. Jis niekuomet atvirai neatsisakys gauti darbo įsakymą. Išoriniai jis nusileidžia. Tačiau, paslaptingu būdu, darbas neatliekamas. Galbūt, kliudo liga. Toks darbo bijąs asmuo, atsižvelgiant į atliksimo darbo sunkumą, lengvai gali tol rūpintis, kol iš tikrųjų tikrai susirgs.

Priešingybė tokiam asmeniui yra darbo alkoholikas, darbo vergas. Jis yra apsėstas nenumalšinamos darbo aistros, kuri negailestingai verčia jį dirbti ir jis beveik negali džiaugtis laisvalaikiu. Toks darbo alkoholikas bando paskandinti save nuolatiniame darbe. Būdamas amžinai užimtas, jis sugeba neleisti jo rūpesčiams ir vidaus baimei išsiveržti į paviršių ir jį nugalėti. Normaliai, atliekant darbą, turi būti gera dalis noringumo ir pasitenkinimo. Nenormalu būti darbo vergu ar jo nekęsti. Jei jūsų laikysena darbo atžvilgiu patenka į vieną šių dviejų kategorijų, panašumas į neurozę (nervų ligą, be aiškaus fizinio sužeidimo) yra išreikštas. Kovai su tuo reikia išaiškinti pagrindinę priežastį, nes tokia darbo pažiūra yra šios priežasties tiktai išorinis ženklas. Bet čia jau reikalinga prityrusio specialisto pagalba.

Ar daugumas žmonių patenkinti savo darbu?

— Clark universiteto psichologai tyrė darbininkus, pradedant nuo profesinio specialisto ir baigiant griovkasiu. Jie rado, kad tiktai apie 60% darbininkų patenkinti savo darbu. Likusiems darbas suteikia mažą pasitenkinimą ir menką progą save išreikšti.

Profesinių asmenų ir vadovaujančių biznierių dauguma laimingi savo darbu, atrasdami jį įdomiu ir atlyginančiu. Bet "baltakalnierių", įstaigų tarnautojų pažiūra priešinga. Maždaug kaip 42% maždaug patenkinti savo darbu.

Fiziniai darbininkai — išskyrus tuos, kurie stovi ant žemiausios kopėčių pakopos — daug laimingesni savo darbu kaip raštininkai. Tai ypač liečia prityrusius darbininkus, kaip stalius, mašinistus, vamzdžių klojikus (plumbers) ir kitus. Net pusiau prityrę darbininkai labiau patenkinti savo darbu kaip eilinis įstaigos tarnautojas.

Kodėl žmogus daugiausia nemėgsta savo darbo?

— Clark universiteto studijų metu, visokių užsiėmimų asmenys, nepatenkinti savo darbu, buvo prašomi pasisakyti, kodėl jie nepatenkinti. Beveik 50% jaučia, kad jie tėra tiktai apvalūs kuoleliai (pegs) kvadratinėse skylutėse. Jie sako, kad jie nemėgsta darbo pobūdžio ir jaučia, kad toks darbas juos paniekina.

36% nepatenkinti dėl ekonominių priežasčių. Jie jaučia, kad nėra pakankamai gerai apmokami arba kad neturi progų tarnyboje iškilti.

Tiktai 8% sakė, kad nemėgsta savo viršininkų ar vadovybės vedamos politikos. Tačiau universiteto tyrinėtojai jaučia, kad šis nuošimtis būtų didesnis, jei klausomi dalykai būtų aiškiau išreikšti.

Ar persidirbimas gali būti nervų suirimo priežastimi?

— Ne. Vadovaują autoritetai sutinka, kad dėl sunkaus darbo, kaip tokio, dar niekas nėra susirgęs nervų pakrikimu. Nervinį nualinimą sukelia tokie dalykai, kaip baimė, rūpestis, nerimas, sloguts, planų pavertimas niekais — dažnai darbe. Dažnai persidirbimas, suteikdamas jums mažiau laiko rūpintis, padeda apsaugoti jus nuo nervų pakrikimo.

J. Str.

Šis būsimasis tėvas yra vienas iš 236,000 amerikiečių, kuriuos Raudonasis Kryžius dabar lavina kūdikio auginimo pareigoms.

Pirmajam lietuvių dienraščiui pasirodžius...

(Atkelta iš 5 psl.)

Ant kiekvienos peržiūrėtos skiltie statydavo savo inicialus P. V., kas reiškė — galima dėti į laikraštį.

Tokiomis pat skiltimis visą dienraščio medžiagą siųsdavo cenzoriui. Tas taip pat nemaža išbraukdavo. Jo išbrauktas vietas tekdavo iš rinkinio išmest ir vėl nešt antrą kartą patikrinti, kad viskas ištaisyta, kaip cenzoriaus norėta. Tada duodavo su savo parašu rašteli, kad spausdinys leidžiama platinti.

Vilniaus Žinių likimas

Pirmojo Vilniaus Žinių numerio spausdino apie 20,000 egzempliorių ir siuntė, kur tik kokį adresą kas turėjo. Vėliau tiražas nusistojo ir siekė 7,000. Vilniuje išparduodavo mažiausia — vos 150. Kitus egzempliorius siųsdavo į didesnius miestus — Šiaulius, Ryga, Kauną ir tt.

Taip buvo pirmaisiais leidimo metais. Bet jau sekančiais prenumerata ėmė mažėti ir po trijų metų sunyko visiškai. O taip atsitiko todėl, kad sąlygos laikraščiui leisti buvo be galo nepalankios. Iš vienos pusės skaitytojai iš bendradarbių reikalavo rašyti kuo atviriausiai, plačiausiai ir įdomiausiai, iš kitos pusės rusų valdžia ir visokie senųjų tradicijų šalininkai braukė kiekvieną posakį, kuris mėgino tuometinę liūdną tikrenybę atvaizduoti. Čia redaktoriaus buvo sunkiausia užduotis: tenkinti skaitytojus ir saugotis patiems nepakliūti.

Povilas Višinskis, iš pradžių redagavęs Vilniaus Žinias, buvo žmogus jaunas, nepaprastai jautrus ir gyvas, pasiryžęs kalnus nuversti. O Petras Vileišis nusistovėjęs žmogus. Taigi jie greit susikirto ir Višinskis iš redakcijos pasitraukė. Teko Petrui Vileišiui pakelti daug nemalonumų, intrigų, nesusipratimų su valdžia ir visuomenės atstovais ir net laikraščio bendradarbiais ir skaitytojais. Redakcijos bendradarbiai keitėsi, skaitytojai jautė laikraščio nepastovumą. Prenumerata mažėjo. Petro Vileišio asmeniški reikalai blogėjo. Buvo kalbama, kad rusams pralaimėjus karą su japonais, jam likę nesumokėta už kažkokius tiltus. Jo mechaniškame fabrike Vilniuje, darbai mažėję. Žodžiu, pablogėjus asmeniškai būklei, jis nepegalėjo ir laikraščio taip gausiai remti. Atėjo diena, kada reikėjo spaustuvės darbininkams algos mokėti, o kasoje nė kapeikos. Darbininkai, žinai darbininkai, dargi ne lietuviai, užmokėk ir tiek. Bėgo Petras Vileišis šen, bėgo ten, o pinigų nėra. Pagaliau pardavė vieną spaustuvės mošiną.

Vilniaus Žinios pradėjo eiti iš rankų į rankas. Redaktoriai keitėsi. Atvykęs kan. J. Tumas mėgino reikalus sutvarkyti, bet neilgai tą jungą vilko. Sudarė tam tikrą bendrovę, įsteigė Vilti ir Vilniaus Žinių greit nebeliko — sustojo ėjusios. Jų vietoje išėjo du laikraščiai Viltis ir Lietuvos Žinios.

Paskutinieji pasimatymai

Paskutinį kartą su Petru Vileišiu mačiausi Vilniaus apygardos teisme. Jį teisė už rusų valdžiai negeistiną straipsnį. Mane jis padavė liudininku. Grėsė nemaža bausmė. Paaiškinau, kad Petras Vileišis peržiūrėjęs visą to numerio medžiagą kalbamąjį straipsnį išbraukęs, bet aš turėjau žiūrėti, kad straipsnis iš rinkinio būtų išmestas, ko per neapsižiūrėjimą nepadariau. Teisėjas mane rusiškai išbarė, o Petrui Vileišiui tik už 100 rublių pabaudą. Išėję atsisveikinome ir vienas kitam labai dėkojome. Jis man už darbą, aš jam už visą tą gera, ką buvo mums visiems padaręs.

NERVINĖ

Alexander's Nervinė, kuri turėtų veikti nuo nervų ligų, yra mišinys stiprių ir brangiausių šaknų, žiedų, žievių ir žolių, ir tas mišinys padeda nuo visokių nervų suirimų, galvos skaudėjimų, kvaišimų, isterijos, rūpesčio, susikrimtimo, bemiegės, karščiavimų, išgąsčio, persidirbimo ir kitų nervinių negalavimų. Gerdamas tą mišinį gauni maistą nervams. Šios gyduolės kainuoja $5.00 svaras. Už $2.00 prisiunčiame 5 uncijas. Į Kanadą $2.25.

ALEXANDER'S CO.
414 Broadway
South Boston 27, Mass.

Maspetho
Lietuvių Piliečių Klubas
Adv. S. Bredes, pirm., J. Januškaitis, vicepirm., P. Šlapikas, ižd., P. Mikalauskas, sekr., A. Garnis, fin. sekr.
BARAS NARIAMS IR SVEČIAMS
Salė pramogoms
Reikalingi naujі bolininkai.
Varžytinės vyksta pirmadieniais, trečiadieniais ir ketvirtadieniais.
LIETUVIŲ PILIEČIŲ KLUBAS
P. LISAUSKAS, Vedėjas
69-61 Grand Ave., Maspeth, N. Y.
HA 9-9866

Misiūnų Degtinės Krautuvė
RAY'S LIQUOR STORE
JUOZAS IR IZABELĖ MISIŪNAI
Savininkai
Didžiausias degtinės ir vyno pasirinkimas.
Įvairiausios rūšies amerikoniški ir importuoti gėrimai.
103-55 Lefferts Blvd., Richmond Hill, N. Y
VIrginia 3-3544

TURIZMO IR APDRAUDOS BIURAS
Kelionės laivais ir lėktuvais, Įvairiausios apdraudos, Nuosavybių pirkimo ir pardavimo, Biznio knygų vedimo, Taksų (income tax) paruošimas, Pinigų persiuntimo ir skolinimo, Imigracijos ir pilietybės, Notarinių dokumentų tvirtinimo. Vertimų ir įvairiausiais kitais reikalais.
KNYGYNAS—LAIKRAŠČIAI IR KNYGOS
Visais reikalais jums greitai ir maloniai patarnaus broliai
ALBINAS ir KAZYS TREČIOKAI
315 WALNUT ST. (kamp. Adam St.) NEWARK 5, N. J.
Telefonas MArket 2-4867

NORITE GEROS — MENIŠKOS
FOTOGRAFIJOS:
PORTRETO,
ŠEIMOS,
VAIKŲ,
įvairių progų nuotraukų?
Jums geromis sąlygomis padarys
VYT. MAŽELIS,
baigęs New York Institute of Photography,
422 MENAHAN STREET, BROOKLYN, N. Y.
skambinti tel. HY 7-4677

VISAME NEW YORKE NERASITE GRAŽESNIŲ IR PATOGESNIŲ SALIŲ, KAIP
GRAND PARADISE
Ką nerengtumėte — koncertą, vestuves, šokius, ar prakalbas — Grand Paradise gali tilpti nuo 25 iki 2000 dalyvių.
Reikalų Vedėjas
I. WEINSTEIN
320 GRAND ST. BROOKLYN 11, N.Y.
EVergreen 7-1123

Prilaikykime Pinigus Savųjų Tarpe!
REPUBLIC WINE & LIQUOR STORE
X. STRUMSKIS, savininkas
322 Union Avenue,
BROOKLYN 11, N. Y.
Tel. EVergreen 7-2089
Vienintelė lietuvių degtinės ir vyno krautuvė, gyvuojanti jau 17 metų.

HERBERT & BLOOMFIELD, Inc.
AUTOMOBILIAI — NAUJI

SUNKVEŽIMIAI (TROKAI) vartoti
FINANSUOJA BANKAS
Autorizuotas
FORD
TAISYMAS DALYS
Lietuvis JUOZAS E. ARBACIAUSKAS,—Sav.
CHARLES H. BLOOMFIELD,—Sav.
110 Hempstead Turnpike, Franklin Square, L. I., N. Y.
Tel. HE 2-3800

NEW YORKO LIETUVIAI GYDYTOJAI

DR. F. M. BINTAKYS
16 Linden St.
Brooklyn, N. Y.
GLenmore 5-3012
VALANDOS:
Kasdien nuo 11 iki 1
ir nuo 6 iki 8.
Šeštadieniais nuo 11 iki 2.
Sekmadien. pagal susitarimą

DR. A. PETRIKA
(DANTŲ GYDYTOJAS)
221 So. 4th Street
Brooklyn, N. Y.,
VALANDOS
9 — 12 ryte
1 — 8 vakare
Penktadieniais uždaryta
Tel. EVergreen 7-0868

DR. JANINA SNIEŠKA
(DANTŲ GYDYTOJA)
408 Jay Str. Room 306,
kamp. Fulton Str. (Brooklyne)
Ofiso tel. ULster 8-8789
Namų tel. TAylor 7-8231
VALANDOS:
1 — 7 val.
susitarus
Ketvirtadieniais visą dieną
ir šeštadieniais po pietų
uždaryta

DR. BLADAS K. VENCIUS
(DANTŲ GYDYTOJAS)
499 Grand Street
Brooklyn, N. Y.
VALANDOS:
9 — 12 ryte
2 — 9 vakare
Penktadieniais uždaryta
Tel. Ofiso STagg 2-0706
Namų — Jamaica 6-3834

JOSEPH SAMOSTIE, M. D.
Buvęs Berlyno universiteto klinikų prof, asistentas
Vyrų ir moterų aštrios ir chroniškos ligos.
RENTGENAS - ELEKTROTERPIA
Nuo 10 val. ryto iki 6 v. p.p. Čia pat moterų ligų gydytojas
Priėmimo val. antr., treč. ir penkt. nuo 10 v. r. iki 6:30 v. v.
220 EAST 12th ST., NEW YORK 3, N. Y.
(Tarp 2nd ir 3rd Ave.) Tel. AL 4-4437

JOHN DERUHA, M. D.
Odos niežėjimas ir išbėrimai. Tulžies ligos. Galvos skaudėjimas, nemigas, jausmų komplikacijos, jautrumas, širdies ir skilvio ligos.
Apžiūrėjimas ir kraujo tyrimas 3 dol. Priėmimo valandos 10-2 ir 4-9.
128 E. 86th ST., NEW YORK CITY
Virš Lexington Ave. požeminio traukinio stoties. Lengva privažiuoti iš visur. Atskiri laukimo kambariai vyrams ir moterims.

DULKIŲ SIURBLYS
namų švarai palaikyti būtinas.
Žinomus "ELECTROLUX" s.urblius (vacuum cleaner) ir vaškavimo mašinėles jums namuose parodys fabriko atstovas
Julius T. Jacyna.
Rašykite: 328 Union Ave., Brooklyn 11, N. Y.
Tel. MU 4-3171, namų EV 7-0463.
Kainos nuo 25 dol.
Taip pat parduoda "FLAVORSEAL" firmos Stainless Steel puodus virti be vandens.

M. and Z AUTO COLLISSION WORKS
I. MALDUTIS ir Z. ZALIAUSKAS
Lietuvių specialistų auto taisymo dirbtuvė
937 Grand St., Brooklyn 11, N. Y.
(Tarp Morgan ir Bushwick Ave.)
Tel. EV 8 9794
Namų telefonai: HY 7-3247 ir GL 6-8659

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

STEPHEN AROMISKIS
(ARMAKAUSKAS)
423 Metropolitan Ave., Brooklyn, N. Y.
Tel. EVergreen 7-4335 Koplyčia Laidotuvėms

MATHEW P. BALLAS FUNERAL HOME
MATHEW P. BALLAS, Direktorius
ALB. BALTRŪNAS-BALTON, Reikalų Vedėjas
660 GRAND STREET, BROOKLYN, N. Y.
Tel. STagg 2-5043 NOTARY PUBLIC

JUOZAS GARŠVA
231 Bedford Avenue, Brooklyn, N. Y.
KOPLYČIA LAIDOTUVĖMS
Telefonas, EVergreen 8-9770

SHALINS FUNERAL HOME
LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI
F. W. SHALINS, Jr. J. B. SHALINS
84-02 Jamaica Avenue, Woodhaven, N. Y.
Tel. VIrginia 7-4499 Koplyčia Laidotuvėms

AUGUST P. GUSTAS, Inc.
AUGUST P. GUSTAS, Prezidentas
354 MARCY AVENUE BROOKLYN, N. Y.
(KOPLYČIOS SUTEIKIAMOS IR KITUR)
EVergreen 7-4774

PATRICK FUNERAL HOME
635 NORTH WOOD AVENUE, LINDEN, NEW JERSEY
Telephone LInden 2-4119

ROGERS FUNERAL HOME
P. RADZEVIČIUS, Direktorius
Telefonas, STagg 2-4409
410 METROPOLITAN AVE., BROOKLYN 11, N. Y.

Eastate of A. J. VALANTIEJUS
V. R. VALANTIEJUS, Mgr.
GENERAL INSURANCE AGENT
54-41 — 72nd Street, Maspeth, L. I., N. Y.
NOTARY PUBLIC. Tel. NEwton 9-4464

Visi šie laidotuvių direktoriai išnuomoja automobilius įvairiems reikalams

LIETUVIAI ADVOKATAI

ST. BREDIS, JR.
37 Sheridan Avenue,
Brooklyn 8, N. Y.
AP 7-7083

KĘSTUTIS W. MICHELSON
111-15 JAMAICA AVENUE
RICHMOND HILL 18, N. Y.
VIrginia 7-4111

CLEMENT A. VOKET
(Vokietaitis)
41-40 74th Street,
JACKSON HEIGHTS 73, N
NEwton 9-6620

ALFRED J. WENTZ
225 S. 4th Street,
BROOKLYN, N. Y.
EVergreen 7-8067

GERIAUSIS
INSURANCE
IR
REAL ESTATE
Patarnavimas pas
ORMAN & MICHELSON
111-15 JAMAICA AVE.
Richmond Hill 18, N. Y.
Telefonai
Virginia 9-0842 ir
Virginia 7-6111

POLAKAS GARANTUOJA, kad galima mokėti brangiau, bet negalima suruošti geresnių laidotuvių

$250 ąžuolinis karstas
Laidotuvių kaina nėra problema, nes mes turime didelį pasirinkimą karstų.
Audeklu dengtas nuo -95
Ąžuolinis nuo $250
Mahagoni med. nuo $495
Metaliniai nuo $385
Nemokamai koplyčia
Antanas Polakas
LAIDOTUVIŲ KOPLYČIA
151 METROPOLITAN AVE.,
Brooklyn, N. Y.
Telefonas EVergreen 7-8479

RUBBER STAMPS
ENGRAVING METAL & PLASTICS
CONCORD STAMP
RUBBER & METAL STAMPS SEAL OF NATIONAL SCHOOL
79 Warren St. New York, N.
Tel. BEekman 3-6828

KARYS, kuris prieš 35 metus buvo pradėtas leisti Kaune Lietuvos kariams, dabar vėl pasirodo Jungtinėse Amerikos Valstybėse.
Tai pasaulio lietuvių buv. karių patriotinis žurnalas.
Metams 5 dol. Rašykite:
KARYS
680 Bushwick Ave.,
Brooklyn 21, N. Y.

A. Andriuškevičius
Laikrodininkas ir Juvelyras
Didelis brangenybių pasirinkimas.
485 Grand St.,
Brooklyn 11, N. Y.
EVergreen 4-2318

LITHUANIAN AMERICAN AUTO SCHOOL
Užsirašykite į auto mechanikų ir šoferių mokyklą
GR. 7-8951

Padėsime jums egzaminuose išrūpinti vairuotojų leidimą. Mūsų mokiniai išmokę gauna diplomus. Padedame gauti darbą. Pamokos dienomis, vakarais ir sekmadieniais. Instruktoriai patyrę savo srities žinovai. Mokykla veikia nuo 1916 m.
L. TIKNEVIČIUS, Direktorius
Metropolitan Auto School
155 2nd AVENUE
Tarp 9-10 gatvių, New York City

Sporto GYVENIMAS

FUTBOLO SEZONO ATIDARYMAS

Šį sekmadienį, rugsėjo 12 d., Metropolitan Oval aikštėje, Lietuvių Sporto Klubo keturios vienuolikės žaidžia paskutines draugiškas rungtynes, prieš futbolo pirmenybių pradžią, prieš German — Hungarian 4 vienuolikes. LSK jaunučiai (12 — 15 metų) pirmą kartą išbandys savo pajėgumą. Pradžia — 12 val. Tuoj po šių rungtynių startuoja jaunių (15 — 18) vienuolikė (1 val. pp.), 2,15 val. Aukščiausios lygos rezervinių susitikimas, o 4 val. pp. pilname ir papildytame sąstate pasirodys pagrindinis lietuvių S.K. vienetas.

German — Hungarians, kaip žinome, yra DAFB Lygos futbolo meisteris. Lietuviams iki šiol dar nepasisekė nė karto iš 6 susitikimų nugalėti vengrų, tačiau visuomet LSK vienuolikė buvo rimtas priešininkas šiems futbolo galiūnams. Reikia tikėtis, kad 7-tas kartas nepameluos ir mūsų vyrai šį kartą parsiveš pergales iš visų keturių frontų.

Lietuvių Sporto Klubo gegužinės metu (rugpj. 29 d.) Queens Soccer Field stadione įvyko dvejos draugiškos rungtynės: New Jersey "senių" rinktinė, vadovaujama A. Jokūbaičio nugalėjo New Yorko tokią pačią komandą pasekme 1:0. Atrodo, kad New Yorko sąstatas nebuvo pilnas trūko Čerkeliūno ir Žukausko), kas, turbūt, rimtai atsiliepė į jų pralaimėjimą. Newyorkiečiams menadžeriavo A. Bagdžiūnas.

Antrosios rungtynės įvyko tarp LSK vienuolikės ir New Yorko ir Philadelphijos latvių rinktinės, kurias pastarieji laimėjo 3:1.

Pereitą penktadienį (rugsėjo 3 d.), 7 val. vak. nuo Juozo Ginkaus saldainių krautuvės išvyko New Yorko sportininkai ir jų bičiuliai autobusu į Toronto, Kanadą, į ketvirtąsias Lietuvių Sportininkų žaidynes. Apie jų pasekmes žaidynėse, skaitykite sekančiame numeryje.

F.A.S. K-to Rytų Apygardoje paskutinių savaičių metu užsiregistravo 45 sportininkai iš New Yorko, Newarko (N. J.), Rochester, N. Y. ir kitur.

Prie LSK vienuolikės, vykstančios į Torontą, dar prisidėjo A. Gražys, o prie LAK krepčinio vieneto Alf. Andriulis.

Rugpjūčio 22 — 23 dd. Chicagoje įvyko FASK-to Vid. Vakarų Apygardos lengvosios atletikos ir lauko teniso pirmenybės. Pirmą vietą laimėjo LSK Perkūnas (112 tšk.). Tenise — Andrijauskas, V. Zubkūtė ir Racka-Misiūnaš bei V. Kizienė — D. Grėbliūnaitė — nugalėtojai.

Al. Vakselis

KAUNŲ MAISTO KRAUTUVĖ
Lietuviškos dešros,
skilandžiai ir kiti
maisto produktai.
52 Hudson Av., Brooklyn, N.Y.
Tel. UL 8-7821

ALLIANCE CRYSTAL COCKTAIL BAR
Kazys ir Alvina Buividai
Vienas iš gražiausių kabaretų mieste. Geriausios rūšies maistas, įvairiausi gėrimai.
DU ORKESTRAI, "FLOOR SHOW" IR ŠOKIAI
Vakarais muzika prie baro.
80 ST. MARKS PLACE, NEW YORK, N. Y.
(8th St. ir 1st Avenue) GRamercy 7-9765

CASINO TEATRAS
210 East 86th St., N.Y.C. Tel.: RE 4-0257, BU 8-0561.
NUO RUGSĖJO 10 IKI 16 D., 1954 M.
Ein Leben lang
Paula Wessely, Joachim Gottschalk, Maria Andergast
Der Florentiner Hut
Heinz Ruehmann, Herti Kirchner, Paul Henckels
NAUJAUSIA SAVAITINĖ APŽVALGA

ŽINOK, PAS KĄ PERKI
Visada didelis vartotų automobilių pasirinkimas.
Gerame stovyje automobiliai nuo $75.— iki $675.—
TAIP PAT NAUJI:
De Soto ir Plymouth
PETER MOTORS
60-15 Woodhaven Blvd.
Netoli Queens Blvd. IND Sub. Woodhaven Stotis
Tel. TW 8-6721

Tel. VIrginia 9-3112
PARK FLORIST
Matthew Mažeika
Gėlės pristatomos į bet kurią pasaulio vietą.
8015 JAMAICA AVE., WOODHAVEN 21, N. Y.
(Skersai nuo Haven teatro)

MĖSOS URMO PARDAVIMAS
ALBRECHT & KOELBER
197 NORTH 6th ST. BROOKLYN 11, N. Y.
EVergreen 8-6322

JOE & RUDY'S BAR and GRILL
NAMŲ GAMYBOS MAISTAS
MŪSŲ SPECIALYBĖ
150 N. 4th St., Brooklyn 11, N. Y. (Bedford Ave. kampas)
EVergreen 4-8325

Kelnės, kurios neleidžia skęsti.

TREMTINIO DIENORAŠTIS

(Atkelta iš 5 psl.)

Bolševikai persikėlė per Vyslą, apsupo Varšuvą ir pasileido vakarų linkui! Tarp kita ko perdaviau paskutines žinias, girdėtas per radiją. — Čia jau nebegerai! — pridūriau.

— Et, ką ten, — numojo abejingai ranka Užupis. — Kur Varšuva, o kur mes! Juk vokiečiai žada pradėti naują puolimą su naujais ginklais ir matysite, kaip netrukus vėl nugrūs bolševikėlius prie Maskvos.

Jis aiškiai netikėjo. Vargu daugiau reikšmės pridavė ir kitai mano "extra" žiniai. Juk išties ta Varšuva gana toli ir iki čia rusai tikriausiai neateis. Dar man bandant įrodinėti, kad apie tai ir vokiečių laikraščiai rašą, staiga kambarin įsivertė kaimyno žmona. Vos spėjusi uždaryti duris ir net sniego nuo rūbų nenusikračiusi, sulaikydama alsavimą, be jokių įžangų, kreipėsi į savo vyrą:

— Tuoj einame!.. Ką tik grįžo šeimininkės duktė iš miesto ir pranešė... kad tuoj visiems pasiruošti... išvažiavimui! — Ji buvo uždususi, įraudusi ir aiškiai jaudinosi. — Rusai greit bus čia! — pastaroji sakinį beveik rėkte išrėkė.

Žinia visus trenkė, kaip perkūnas. Sužiurome vienas į kitą lyg apkvaišę ir turbūt atrodėme, kaip iš mėnulio kritę.

— Argi?! — po gerokos pauzos pirmas išdrįsau prakalbėti. Tačiau jaučiau visame kūne skruzdes bėgiojant. Nejaugi? Juk frontas dar apie Varšuvą... Nieko nesuprantu...

— Gal tu nesupratai, gal šeimininkė visai ką kitą norėjo pasakyti? — atsipeikėjo ir jos vyras. — Tu tik pagalvojai apie bolševikus ir, atbėgusi, dabar čia pasakoji.

— Nieko panašaus! — užprotestavo viešnia. — Šeimininkė, lyg pamišusi, verkdama, bėgiojo po kambarius, nebežinodama ką daryti, o mergaitė išbėgo pranešti seniūnui. Jeigu dar manim netikite, tai patikėsite seniūnu, kuris netrukus duos žinią visam kaimui... ir pasisuko durų link.

— Neskubėk, kaimynėle, neskubėk! Kam taip greit, prašom dar prisėst! — stumdama jai neobliuotų lentų suolą tarė mama. — Pakalbėkim dar Ak, Dieve, ir vėl tie bolševikai...

— O gal, ištiesų, kur prasiveržė jų šarvuočiai ir ėmė grasinti visos provincijos atkirtimu? — sutikau su kaimynės pranešimu. Tada yra rimto pagrindo tikėti visokiom galimybėm. Gal iki šiol patys vokiečiai tyčia slėpė nuo tautos, kad nesukėlus per ankstyvos panikos?

— Ot, ir važiuok, kai nėra su kuo bevažiuoti, — prislėgtu balsu reiškė savo nusivylimą Ignas, tuo pačiu žvilgterėjęs į susirūpinusį Užupį.

Šis tuo tarpu, parėmęs abiem rankom veidą, atsisėdo kampe ant lovos ir išplėstom akim įsižiūrėjo į išlindusią grindyse vinį. Kitos moters ėmė dejuoti, vartyti po rankom pasitaikiusius daiktus, lyg jau ruošdamosios.

Visiems prieš akis pasivaideno netolimas spalio mėnuo, dūmais ir paraku pakvipęs rytų dangus, patrankų gaudesys, miglotas sekmadienio rytas, kolonos vežimų, be poilsio naktys ir tariamai ramus, bet trumpas gyvenimas šioje apylinkėje. O dabar ir vėl.

— Bet su kuo važiuoti? Kaip išnešti savo kailį ir šiokio tokio turtelio likučius? Tik dabar pajutome arklių pardavimo kainą.

Seniems tėvams, lygiai ir Užupiams, traukiniu važiuoti nebus progos, stotyse bus milžiniška spustis. Seneliams neįmanoma. Apie autobusą negalėjo būti ir kalbos. Liko vienintelė priemonė — kojos, arba dar pamėginti laimės kur nors įsigyti arklius. Bet kur? Kaip?

Kaimynams pakilus išeiti, pakilau ir aš, norėdamas įsitikinti esama padėtimi. Kažkuris beviltišku, maldaujančiu balsu pratarė:

— Tik nepalikite mūsų!.. Kur mes dėsimės, nemokėdami nė žodelio kalbos?! Tik nepalikite... Bet kad mes taip pat neturime su kuo važiuoti, matyt, nė nepagalvojo.

Nė vienas nestatėme klausimo, kur važiuoti, bet instinktyviai jautėme, jog ši kelionė vėl bus kova dėl būvio, dėl duonos kąsnio ir gyvybės. Nežinia ir naujas vargas vėl stojosi prieš akis. Žiemos metas, arklių nebuvimas dar daugiau viską pasunkins, dar daugiau pareikalaus energijos ir apsukrumo. Bet tai nebaugino. Bolševikų baimė visiems teikė jėgų. Gyvenimo troškimas buvo stiprus ir gaivalingas.

(Bus daugiau)

Vasara baigiasi...

IŠNUOMOJAMI du butai po keturis kambarius, karštas vanduo, maudynė ir kiti patogumai. Kreiptis tarp 4 ir 6 valandos vakarais, šeštadienį ir sekmadienį — visą dieną. Apt. 12, 75 Johnson Ave., Brooklyne.

New Yorkas ir Apylinkė

Pas mus

Adv. J. Virbalis, atvykęs iš Plymouth, Pa., SLA centro reikalais, ta proga aplankė ir Vienybės įstaigą.

Jonas Kuodis, Brooklyno vienybietis, savo atostogas praleido Waterbury ir kitose Connecticut valstybės vietovėse.

Jonas Žilius, Vienybės bendradarbis iš Stamford, Conn., praeitos savaitės pabaigoje buvo atvykęs aplankyti draugų bei pažįstamų Brooklyne.

Dr. Alf. Šešplaukis ir šiais mokslo metais Columbia universitete dėstys lietuvių kalbą — rašomąją ir šnekamąją. Taip pat istoriją ir kultūrą.

J. Ginkus savo saldainių krautuvėje įsitaisė vėsintuvą.

A. S. Trečiokas ir adv. S. Briedis praneša, kad rugsėjo 25 d. Lietuvių Spaudos Klubas ir SLA Penktasis Apskritis ruošia išvyką į Susivienijimo vasarnamį Atlantic City, N. J.

O. Citavičienė, Vienybės skaitytoja, savo atostogas praleido pas Izokaičius North Haven, Conn. ir pas Malinauskus Camden, N. J.

V. Civinskas, knygų leidyklos Terra vedėjas, biznio reikalais lankėsi New Yorke ir kituose rytinių valstybių miestuose.

A. Kuprevičius, žymus pianistas, rugsėjo 4 d. susituokė su Irena Žilinskaite, dr. Marijos Žilinskienės ir dailininko Kazio Žilinsko dukteria iš Clevelando. Sutuokė kun. P. Dagys New Yorke.

J. Audėnas BALFo rinkliavos reikalais šį šeštadienį kalbės iš J. J. Stuko radijo programos. Kun. V. Pikturna tuo pačiu reikalu kalbėjo iš J. Ginkaus radijo programos.

Dr. P. Grigaitis, Naujienų redaktorius, ALT sekretorius, Kersteno komisijos ir kitais reikalais lankėsi New Yorke. Svečias taip pat dalyvavo Vitaičio laidotuvėse.

Adv. K. Kalinauskas, SLA prezidentas ir St. Gegužis, buvęs prezidentas, buvo atvykę dalyvauti Vitaičio laidotuvėse. Dalyvavo ir p-nia Gegužienė.

Aleksandra Merker (Vitkauskaitė), žinoma dailininkė, buvo išvykusi į Montreali aplankyti savo giminių.

Dr. Iz. Ališauskas, veterinarijos gydytojas, Aitvarų ansamblio narys, iki šiol gyvenęs Stamford, Conn., išvyko į St. Louis, Minesotta, kur jis, pagal savo specialybę, gavo valdinę tarnybą.

●

STANIŪNAS NENORĖJO PASIDUOTI POLICIJAI

Praeitą penktadienį New Yorke buvo sužeisti du policininkai, kovojusieji su sulaikytu Kęstučiu Staniūnu (32 metų amžiaus), kuris vieną jų išstūmė iš važiavusio automobilio. Išstumtas iš automobilio policininkas buvo gana sunkiai sužeistas ir nuvežtas į ligoninę. Antrasis policininkas, kovodamas su Kęstučiu, neteko dviejų dantų. Pagaliau atvykę kiti policininkai suimtąjį nugabeno į stotį, esančią E. 35th St., New Yorke.

Policininkai, Koozian ir McNulty, Kęstutį Staniūną sučmė už tai, kad jis išmušė Browning-King & Co. langą, 550 Fifth Ave., New Yorke. Dabar kaltinamas dar ir už policininkų sumušimą.

IŠNUOMOJAMI trys kambariai su virtuve ir kitais patogumais gražioje rezidencinėje miesto dalyje. Telefonuoti: VIrginia 3-8036.

ATGAIVINAMAS NEW YORKO LIETUVIŲ DEMOKRATŲ KLUBAS

Architekto Antano J. Varno (654 Madison Avenue, NYC, TE 8-5590) iniciatyva praėjusį ketvirtadienį sudarytas komitetas atkurti New Yorko lietuvių demokratų klubui. Pareigomis pasiskirstyta sekančiai: A. J. Varnas — pirmininkas, A. Mačionis — vicepirmininkas, sekretorė — ižd. Pima Čerkeliūnienė, inž. Jurgis Valaitis pakviestas nariu — verbuotoju ir Barbara Darlys — propagandos vedėja.

Įžanginiame žodyje iniciatorius nurodė, jog tautinių politinių klubų idėja JAV nėra nauja. Veik kiekviena tautybė turi po du klubus: demokratų ir republikonų. Lietuviai turėję tris demokratų klubus: Bronx, Queens ir Brooklyne. Tačiau jie išnykę karo metais.

Varnas pastebėjo, kad nors iniciatyva išeinanti iš naujakurių, lietuvių klubas sieksiąs bendram darbui apjungti visus lietuvius. Nurodė, jog jis niekad nepriklausęs jokiai politinei partijai, bet tik pastarieji įvykiai lietuvių išeivių politiniame gyvenime paskatinę jį imtis šios veiklos. Architektas Varnas užtikrino, jog jam terūpinti lietuvių vienybė ir jų vardas, lygiai, kaip tai rūpi visiems lietuviams. Demokratų partijos lietuviško klubo organizatorius aukštai įvertino senųjų lietuviškų partijų ir sambūrių nuopelnus lietuviams ir sakė, esąs tikras, jog jie dar suvaidinsią didelį vaidmenį ateities Lietuvoje. Šiuo metu, betgi, lietuviai gyveną New Yorke tampa ar taps JAV piliečiais, jie prisiekia ir privalo rūpintis šalim, kuri juos pasikvietė, atsivežė, kuri užtikrina ir garantuoja, kad lietuvių valstybė bus atstatyta ir nepriklausoma apsispręsti savo pačios likimą. Lietuviai dėlto turi jausti pareigą kuo aktingiausiai įsijungti į Amerikos politinį bei kultūrinį gyvenimą. Varnas išreiškė abejonę, ar beprasmiai ginčai dėl hektarų skaičiaus ar turto susigrąžinimo Lietuvą išlaisvinus išvis gali būti pateisinami šiuo metu. Jis sakė bijąs, jog jei lietuviškas politinis gyvenimas ir toliau riedėsiąs tokiu tempu, toms pačioms vėžėms — tai lietuvis taps geriausiu lietuvio priešu.

Jis manė, jog supratimas laiko dvasios ir darbų tikslumo, lietuvius sujungtų bendram darbui šio krašto politiniame gyvenime, kas įgalintų kuo daugiausiai atsiekti Amerikos ir Lietuvos gerbūviui, sutaikintų bereikalingai iki šioliai tarpusavyje erzeliavusius tautiečius ir kaimynus. Susirinkusieji buvo užtikrinti, jog tik Amerikos vadovaujamo laisvojo pasaulio pergalė įgalintų lietuvių tautos suklestėjimą. Bet esą jei mes norime, kad lietuviams būtų duota teisė kalbėti ir reikalauti, svarbu, kad laisvieji lietuviai prie šios pergalės kuo daugiausiai prisidėtų. Lietuviai neturi kapitalų — tad prisidėti jie gali savo darbu ir idėjomis Amerikos politiniame gyvenime. Lietuvių tėra tiek maža, jog jų įnašas tebūtų pastebėtas tik jiems vieningai ir ryžtingai veikiant. Tik su vieningais lietuviais skaitosi svetimi — tai parodo paskutinės žinios iš Europos ir Washingtono.

Toliau Antanas Varnas išvardino priežastis, kodėl lietuviai naujakuriai turi pasirinkti demokratų partiją. Tai esanti partija, kuri du kartus išgelbėjo pasaulio mažuosius nuo tironų despotizmo. Demokratas Wilsonas savo 14 punktų įgalino ir Lietuvos valstybės prisikėlimą. Demokratų vadovaujama Amerika šelpė ir maitino milijonus pabėgėlių. Mus pačius, daugelį mūsų tautiečių, išbėgusių nuo bolševikų jieškoti laisvės ir teisybės sau ir savo tėvynei, išklausė ir priėmė į laisvės šalį. Ačiū Demokratų partijai, Lietuvos valstybės užgrobimas nebuvo niekad pripažintas, Lietuvos Respublikos Pasiuntinys tebeatstovauja lietuvius šio krašto sostinėje. Demokratų partija — yra dirbančiųjų partija: rūpinasi jų gerbūvio kėlimu, darbo sąlygų gerinimu, pensijomis, socialiniu draudimu. Amerikos lietuviai yra beveik be išimties dirbantieji, todėl Amerikos ir New Yorko lietuviams tėra viena partija — demokratų.

Susirinkusiems pritarus ir išsirinkus komitetą, šiuo metu ruošiami įstatai ir netrukus žadama sušaukti steigiamasis susirinkimas, spaudoje pranešus vietą ir laiką.

●

J. GINKAUS 65 METŲ SUKAKTIES MINĖJIMAS

Rugsėjo 18 d., šeštadienį, 6 val. vakare, Baltic Freedom House, 131 E. 70th St., New Yorke, bus Juozo Ginkaus 65 metų amžiaus sukakties minėjimas, kurį ruošia ALTS pirmasis skyrius.

NAUJAS KARYS

Išėjo naujas Kario numeris (7 n.), kuriame rašo: gen. V. Grigaliūnas-Glovackis, Faustas Kirša, Petras Jurgėla, dr. V. Kanauka, M. Reklaitis, Bronius Liogys, kpt. Jurgis Klaunė ir kt.

●

TIK PENKI DOLERIAI

Jeigu Jūsų prenumerata baigėsi, nelaukite kito paraginimo, tuojau siųskite ją. Kiekvienas skaitytojas, laiku sumokėjęs savo prenumeratą, tuo būdu prisideda prie laikraščio leidimo. Skaitytojas, būdamas skolingas penkis dolerius laikraščiui, dažnai vienas sau galvoja: tokia maža suma — jos gali palaukti. Bet kai tokių skaitytojų būna tūkstantis... Tada susidaro penki tūkstančiai dolerių, ir laikraščio leidimas jau ne juokais būna apsunkinamas. Kaip skaitytojas, dirbdamas dirbtuvėje, savaitės gale tikisi gauti atlyginimą už savo darbą, taip ir laikraštis kada nors, bent kartą į metus, turi gauti tą kuklų 5 dolerių atlyginimą prenumeratos formoje. Taip, tik penki doleriai...

●

AUKOS VIENYBEI

J. Kreivėnas, New Britain, Conn.	$15.00
J. Baltulionis, Hartford, Conn.	5.00
S. Overka	5.00
M. Jurkšaitė, New Haven, Conn.	5.00
Baltimore, Md.	
J. Marčiulionis, Ansonia, Conn.	5.00
J. Radzevičius, Ansonia, Conn.	5.00
J. Chesums, Ozone Park, N. Y.	2.00
J. Dlugauskas, New Britain, Conn.	2.00
J. Jankauskas, Bronx, N. Y.	2.00
J. Januškaitis, Maspeth, N. Y.	2.00
A. Johnson, White Plains, N. Y.	2.00
J. Kiaunė, Brooklyn, N. Y.	2.00
A. Račiunas, New Britain, Conn.	2.00
M. Smetona, Flushing, N. Y.	2.00
P. Svetka, Maspeth, N. Y.	2.00
Magdelena Aleksiejienė, Woodhaven, N. Y.	1.00
A. Mažeika, Bethlehem, Conn.	1.00
P. Mikalajunas, Baltimore, Md.	1.00
L. Rutkus, Baltimore, Md.	1.00
J. Survila, Brooklyn, N. Y.	1.00
S. S. Thompson, Stratford, Conn.	1.00

Aukotojams tariamas nuoširdus ačiū.

DIDŽIOJO VAJAUS ŽENKLE

J. GRABAU GRABAUSKAS

Rugsėjo mėnuo yra Didžiojo New Yorko ir jo apylinkių lietuvių bandymo mėnuo. Jis parodys mums, kiek mes aukštai stovime savo tautos narių sargyboje, kiek karštai plaka mūsų širdys dėl mūsų vargstančių brolių anapus vandenyno. Jis parodys mums, galų gale, kiek mes verti nešioti garbingą lietuvio vardą.

Mes čia perkamės namus, auto mašinas, gražiai rengiamės ir gerai pavalgom, bet vis sielojamės, kad dar per mažai... kad vis per mažai. Bet ar pakankamai sielojamės tais nelaimingaisiais, kurie klaikiai vaikšto kryžiaus kelius Europoje be jokios vilties, be ateities.

Rugsėjo mėnuo tebūna mūsų gilių apmąstymų mėnuo. Bent tada persikelkim savo širdimi ir siela į anų nedalią. Kas jau ten gyveno, tiems, galbūt, lengviau įsijausti, prisimenant savas išgyventas kančias, nors senieji Amerikos lietuviai, kaip rodo netolima praeitis, pernelyg labai buvo įsijautę į vadinamųjų DP vargą ir rėmė, kuo tik galėjo.

Bet gyvenimas anais laikais ir dabar yra labai skirtingas. Tada bėgliai gyveno remiami dosnios amerikiečių rankos bendrai, o Amerikos lietuvių ypatingai. Dabar gi likusieji bėgliai, įjungti į vokiečių ūkį, iš Amerikos negauna nieko. Kas gali dirbti, tai dar pusė bėdos, bet atminkime, kad ten pasiliko daugiausia tie, kurie jau negali dirbti. Jų būklė yra apverktina.

Ar mes, gyvendami sočiai, leisime aniems baigti savo dienas po sunkia gyvenimo našta, visų pamirštiems, visų apleistiems, su dejone lūpose, ašaromis akyse ir skausmu širdyse, kad toje sunkioje valandoje nuo jų visi nusigrįžo. Ne, mes negalime to prileisti. Mes esame lietuviai, kaip ir jie. Mes ir jie esame vieno kūno ir kraujo, vienos motinos — Lietuvos. Tegul mūsų meilė, mūsų dosnumas sušildo juos, nušluosto ašaras karčias ir suramina, kad jie ne vieni, kad mūsų širdys plaka kartu su jų širdimis.

Jei jau Didžiojo New Yorko meras, kitatautis, parodė savo meilę, skirdamas BALFui visą rugsėjo mėnesį rinkliavoms mūsų vargstančių brolių naudai, tai mes, lietuviai, tūkstantį kartų daugiau turime atjausti savo brolius ir seseris besišaukiančius pagalbos.

Taigi RUGSĖJO mėnuo turi giliai įeiti į mūsų sielą ir plačiai atverti ją, alsuojančią karšta meile mūsų tautiečiams anapus vandenyno. Kas tik gali turėtų stoti į aukų rinkėjų eiles. Šia proga gražiosios lietuvaitės, rinkdamos aukas, galėtų pademonstruoti ir gražiuosius tautinius drabužius. Visi kiti turėtų dosniai atidaryti savo pinigines ir pilnas drabužių spintas. Tegul neėda kandys. Geriau atiduoti BALF. Jis atiduos tiems, kurie jų reikalingi.

Čia negali būti jokio skirtumo nei tarp senų, nei tarp naujų ateivių. Visi esame lietuviai, visi tos pačios žemės išauginti. Čia gimusieji, manau, su pagarba prisimins savo senolę ir taip pat neliks abejingi jos vaikams.

Tikro lietuvio, mylinčio savo brolius, pareiga — visą rugsėjo mėnesį, gyventi didžiojo vajaus ženkle. Visų kalbų pradžia ir pabaiga turi būti persisunkusi vajaus pasisekimo dvasia, kad tokiu būdu nė vienas lietuvis nepamirštų esąs lietuvis ir nepadarytų mirtinos nuodėmės nesudėjęs būtinos aukos ant mūsų tautos, mūsų tėvynės aukuro, kuri dabar yra pavergta ir negali pasirūpinti savo vaikų likimu.

Gubernatorius Thomas E. Dewey savo televizijos kalboje pareiškė, kad jis, po dvylikos metų tarnybos Albany, N. Y., nebekandidatuosiąs ketvirtajam terminui ir pasitrauksiąs privačiam gyvenimui. Manoma, kad New Yorko gubernatoriaus vietai, Dewey rems Ives kandidatūrą.

Uoliam lietuviškosios visuomenės veikėjui, JAV LB Kearny — Harrison Apylinkės Kontrolės Komisijos pirmininkui, advokatui

Kazimierui Pauliui, jr.,

tėvui mirus, reiškiame mūsų giliausią užuojautą ir kartu liūdim.

APYLINKĖS VALDYBA

PHILIP BENDER

AVALINĖS KRAUTUVĖ

Mūsų krautuvėje galima gauti batų, tinkamų visiems keturiems metų sezonams.

Lietuviams ypač gerai žinoma mūsų avalinės kokybė.

245-247 GRAND ST., BROOKLYN, N. Y.

Telefonas EV 7-2043

Dainty Drop Earrings of Precious Amber.. $5.00

GINTARAS GRAŽIAUSIA DOVANA

Brangi atmintis kiekvienam lietuviui. Tradicinis papuošalas visą metą.

Vieta kuri saugo mūsų brangaus krašto auksą — gintarą. Didžiausias pasirinkimas gintaro dirbinių.

AMBER GUILD, Ltd.

80-19 31th Ave., Jackson Heights, L. I., N. Y.

Tel. HA 9-5855

Virš 50 metų gintaro versle.

Lengva pasiekti auto — Northern Blvd. (25a) iki Jackson Heights — 2 blokai iki 25th Ave. IND Sub. — iki Roosevelt Ave. — Jackson Heights stoties. IRT Sub. — iki 74th St. stoties.

SCHOLES BAKING, Inc.

LIETUVIŠKA DUONA—GERIAUSIA DUONA

V. LUKAS, vedėjas

Mes kepame visokias duonas ir pyragus vestuvėms, krikštynoms, gimtadieniams ir kitokioms iškilmėms. Visus užsakymus mes išpildome kuo geriausiai.

532 Grand St., Brooklyn, N. Y.

Tel. EVergreen 4-8802

Namai pardavimui

NAMŲ SAVININKAMS: Turime šimtus nuomininkų, kuriems greitai reikia buto Brooklyne arba Queens County. Mes galime jūsų butą išnuomoti tokiam nuomininkui, kuris jums patinka. Butas gali būti su arba be centralinio šildymo. Patys nuomininkai išdekoruos visą butą. Už visą šį patarnavimą savininkui nieko nereikia mokėti. Jeigu turite arba netrukus turėsite tuščią butą, tuojau skambinkite mums telefonu: **VIrginia 9-842.**

APDRAUDA - INSURANCE

Mūsų apdraudos ekspertai tinkamai sutvarko ir parūpina visokią apdraudą namams, biznams, automobiliams, baldams ir Life insurance. Bet kurios apdraudos reikalu, prašome kreiptis mūsų įstaigon.

ORMAN & MICHELSON

111-15 Jamaica Avenue

Richmond Hill, N. Y.

VIrginia 9-0842

arba VIrginia 7-411

Valandos: Kasdien iki 8 val.

A GREAT TEAM TO BEAT THE MACHINE

14th A. D. DEMOCRATIC PARTY

For MEMBERS of STATE COMMITTEE

Joseph J.

ORLANDO

Stella Budzeyko

KASTAVA

For MEMBER of ASSEMBLY

Chester

STRAUB

VOTE ON PRIMARY DAY, SEPTEMBER 14th – from 3 to 10 P. M.